

F.P.A.
SZERKESZTI-AZ-UNIO-Ű-TAGJAIBÓL-
ALAKULT-SZERKESZTŐBIZOTTSÁG
CUPRINSUL

Calendar de muncă.

Președinția Federației Ioanite pentru revista noastră.

Fr.: E. K.: Crepusculul liberalismului.

Fr.: L. G.: Criminalitatea avortului.

Recenziuni de cărți; „Nouă Europă”. —

„Cartea albastră a Frmasoneriei”.

Conferința lojelor și propunerile □ Bihor.

Francmasoneria din Țara.

Informațiuni. — Poșta redacției.

TARTALOM

Munkanaptár.

A Jánosrendi Szövetség elnöksége a Testvériségért.

E. K. tv.: A liberalizmus alkonya.

dr. G. L. tv.: Az abortus kriminalitása.

Könyvismertetés: „Új Európa” —

„A szabadkőművesség kékkönyve”.

A páholyközi értekezlet ügye és a Bihar

□ javaslatai.

Belföldi szabadkőművesség.

Hírek a nagyvilágból.

Szerkesztői üzenetek.

INHALT

Arbeitskalender.

Das Präsidium des Johanniten-Verbandes für unsere Zeitschrift.

Br.: E. K.: Dämmerung des Liberalismus.

Br.: L. G.: Die Kriminalität des Abortus.

Buchrezensionen: „Neues Europa” —

„Das Blaubuch der Weltfreimaurerei”.

Die Besprechung zwischen den Logen und die

Vorschläge der □ Bihar.

Die Frmaurerrei im Inlande.

Nachrichten. — Briefkasten der Redaktion.

Kettős szám ára 30 lei.

MUNKANAPTÁR

A Romániai Nemzeti Nagypáholy Jánosrendi Szövetségének védelme alatt dolgozó t. és t. páholyok munkarendje

Unio

Cluj—Kolozsvár keletén. Helyiség: Str. Baba Novac 3. — Munkanapjai: Minden hó első és harmadik szerdáján este 8 órákor. Páros szerdákön értekezlet — Profáncim: Zipszer Alajos str. Baba Novac 3.

Aurora

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: Str. Principele Carol 9. — Munkanapjai: Minden második hétfő este 9 órákor. Közbeeső hétfőn értekezlet — Profáncim: Kovács Lajos unit. Ielkész, Prundul Rozelor 10.

Traian

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: str. Principele Carol 9. — Munkanapjai: Minden szerdán este 8 órákor. — Profáncim: dr. Ioan Hozan Str. Reg. Carol No. 56.

Zu den drei Säulen

Braşov—Brassó keletén. Helyisége: Strada Noua 27. — Munkanapjai: Minden kedden este 8 órákor. Profán címe: Ludovic Servacius, ny. subprefect, Braşov.

Concordia

Arad keletén. Helyisége: Bulv. Gen. Dragalina 30. — Munkanapjai: Minden csütörtökön este fél 9 órákor. — Profán címe: Dr. Szöllőssi Zsigmond ügyvéd, Arad, Str. Regina Maria 3.

Bethlen Gábor

Târgu-Mureş—Marosvásárhely keletén. Helyisége: Str. Ştefan cel Mare 83. — Munka-

napjai: Minden hó első és harmadik hétfőjén este 8 órákor. — Profáncim: Dr. Péterfi István orvos, Piaţa Reg. Ferdinand 32.

Bihar

Oradea—Nagyvárad keletén. Helyisége: Alea Romei 2 sz. II. em. Munkanapjai: Minden hó első és harmadik hétfőjén este 7 órákor. Páros hétfőkön értekezlet. — Profáncim: Dr. Edelmann Menyhért orvos, Rimanóczy-ucca 12

Pax

Timişoara—Temesvár keletén. — Helyisége: Bulv. Reg. Ferdinand, Palatul Lloyd — Lloyd palota. — Munkanapjai: Minden hó második és negyedik hétfőjén este 8 órákor. Páratlan hétfőkön tisztázó értekezlet. — Profán címe: Balázs Lajos ny. vasuti főfelügyelő, Timişoara, IV. Str. Joffre 12. Magánügy.

Die Arbeit

Bucureşti—Bukarest keletén. Helyisége: A nagypáholy str. Câmpineanu 45 szám alatti helyiségben dolgozik. — Munkanapjai: Minden hétfőn este 9 órákor. A hó első hétfőjén értekezlet. — Profán címe: Ernst Heitz, Direktor der „Otelul Böhler“, Bucureşti, I. B-dul Domniţei 1.

Kölcsey (Satumare—Szatmár),

Tisza (Sighetul-Máramarosziget) és Hunyad (Deva—Déva) átszervezés alatt.

Szabadkőműves-irodalom

Lennhoff Eugen: Die Freimaurer. Ihre Geschichte. Organisation und ihr heutiges Wirken, 476 Seiten und 107 Bilder.

Brosch. Rm. 14.—, Ganzleinen Rm. 17.—

Gaston Martin: La Franc = Maçonnerie Frs. 12.—

O. Caspari: Die Bedeutung des Freimaurertums V. Ungar B.

A. Daiber: Elf Jahre Freimaurer (Logen Geheimnisse) Rm. 1.—

Geischer: Die Freimaurerei, ihr Wesen und Wirken Rm. 1.—

Horneffer: Die Freimaurerei Rm. 1.20

Keller: Die Freimaurerei aus „Natur und Geisteswelt“ Rm. 2.—

Neumann: Die Freimaurerei Rm. 1.20

L. de Ponciu: Hinter den Kulissen

I. Das Freimaurertum der Revolution Rm. 3.50

II. Judentum und Weltumsturz Rm. 4.—

Schwarz—Bostonitsch: Die Freimaurerei Ihr Ursprung, ihr Geheimnisse, ihr Wirken. Illust. Rm. 720.

Das Geheimniss des Freimaurers von einem Bruder Meister Rm. 5.—

Leadbeater: Das Verborgene Leben in der Freimaurerei Rm. 15.—

Heinichen: Die Grundgedanken der Freimaurerei im Lichte der Philosophie Rm. 5.60

Az itt felsorolt művek megrendelhetők a „Testvériség“ kiadóhivatala útján.

Kiadó

TESTVÉRISÉG

KÉZIRAT SZABADKÖMŰVESEK SZÁMÁRA

A Jánosrendi Szövetség a Testvériségért

A Kolozsvár kel-én dolgozó Unió részben főmestere hosszas távolléte, részben más kényszerítő körülmények miatt a rendszeres páholyunkát mintegy másfél hónapon át szüneteltette. Főként ennek, de a közlésre rendszertelenül és nagyon hézagosan érkező tudósítások huzamosabb elmaradásának következményeként, a *Testvériség* szerkesztőségének úgy kellett határoznia, hogy a februári szám helyett márciusban kétfős számot ad a ft. kezébe s az egyhavi kényszerű szünetelésért az olvasóit ilyen módon kárpótolja.

Közel kétéves tapasztalat alapján kiérlelődött a meggyőződés bennünk, hogy a *Testvériség* valóban hézagpótló szerepet tölt be nemcsak a belföldi jánosrendű pp életében, de az összes utódállamok területén, ahol magyar a pp munkanyelve. Csehszlovákiai és jugoszláviai tudósítások rendszeresítését sajnos még nem sikerült elérnünk, de reményünk van, hogy rövidesen ezt a szolgálatot is ki tudjuk építeni. Magyarországi ft-einkkel sikerült kapcsolatainkat megerősíteni s kilátás van arra, hogy ezt mégjobban elmélyíthetjük, mert az ottani baráti körök életébe pezsgőbb elevenség költözött s maguk is szükségét érzik, hogy egymás munkájáról a *Testvériség* útján állandó értesüléseket szerezhessenek.

Lapunk felvirágzásának számunkra legörvendetesebb jelét azonban abban a körtáblában látjuk, melyet a Jánosrendi Szövetség elnöksége küldött szét a közelmúlt napokban a szövetség kebelébe tartozó ft pp-hoz. L. *Servatius* h. nagym. elnök meleg érdeklődését a *Testvériség* munkája iránt több alkalommal jólesően tapasztaltuk. Két ízben is a *Testvériség* hasábjait választotta fórumnak h. nagym. ft-ünk, amikor irányító szöval kívánt fordulni a vezetése alá tartozó testvéri lánc-hoz. Mindkét nagymesteri üzenet alkalmas volt arra, hogy a *Testvériség* súlyát és jelentőségét nagymértékben fokozza s hogy eredeti célkitűzésünket, mellyel egyszerű informatív organumként összekötő szolgálatra vállalkoztunk a jánosrendű ft pp között, magasabbrendű feladatokra is alkalmasnak mutassa s ezt a kis lapot

ideig-óraig a Szövetség kebelében irányító szereppel is felruházza. A Testvériség ezekben a nehéz időkben, mikor kétszeresen fontos a testvéri lánc kohéziós erejének ébrentartása, hálásnak kíván mutatkozni ehhez a nagymesteri kitüntetéshez. Mint kétévi fáradságos munkával szerzett nemeslevelet fűzzük ma e szám homlokára a Szövetség körtáblájának teljes szövegét, mely kis lapunk anyagi és erkölcsi támogatását ismételten és nyomatékkal ajánlja a ft pp figyelmébe. Igyekezni fogunk erre a támogatásra méltóknak mutatkozni s fokozott becsvággyal oda törekszünk, hogy a jövőben még gondosabban szerkesztett, még komolyabb színvonalu, még tartalmasabb lapszámokat adhassunk ft-eink kezébe.

*A Romániai Nemzeti Nagypáholy Jánosrendi
Szimbolikus Páholyainak Szövetsége.*

907. Sz. 1932.

**ÉRDEMES FÖM.: TV.:!
SZERETETT TVV.:!**

Maholnap két éve lesz, hogy az Unióban néhány lelkes és önzetlen tv.: a Testvériség c. szk.: lapot megindította. A lap céljául a □□ közötti érintkezés intenzivebbé tételét tűzte ki, e célját azonban csak úgy érheti el, ha valamennyi tv.: és valamennyi □ ennek elérésében támogatja.

Kérünk azért minden □-t és minden tv.:t, hogy a □□-ban elhangzott előadásokat és felolvasásokat, melyeket arravalóknak ítélnék, szíveskedjenek a Testvériség szerkesztőségének beküldeni s minden □ szíveskedjék egy tv.:t megbizni azzal, hogy a lapot a □ szellemi életéről időnként értesitse. Az egyes tvv.: pedig szk.: irányu és szellemü cikkekkkel keressék fel a szerkesztőséget, hogy az így valóban megvalósíthassa magakitűzte célját s a □□ is tudomást szerezhessenek egymás munkájáról.

Végül kérjük a tv.:t, hogy a lapot anyagilag is támogassák s minden tv.:, akinek csak módjában van, tartsa kötelességének havonta 20 lejért a megjelenő számot megvenni.

Tv.:i üdv.

Braşov—Brassó kel.:én, 1932. december hó 14.

L. SERVATIUS,
h. Nagymester, elnök.

SCHENK,
főtítkár.

A liberalizmus alkonya

E. K. tv.: előadása 1932. november 28-án
a Pax □ munkáján

A kétségek és föprengések korszakát éljük. Az idők viharai elrabolták lombozatunk koronáját, hitefosztottan állunk fedetlen fővel az országot bizonytalan pontján, melyen elindultunk verőfényes napsütésben, de ma már azt se tudjuk, hová vezet az út s hová jutunk rajta. Gyermekkerünk tele van még meleg, intim emlékekkel, amikor ideálokat hordoztunk szívünkben, lendülettel vágtunk neki az elénk táruló pályának, fiatalos hévvel és meggondolatlansággal életünket is felajánlottuk egy általunk szentnek hiít célért — s hol vagyunk ma, negyven évesek, s hol vagytok ti, hatvan évesek a becsületben töltött életut második szakaszán? Mi hevit minket, hová tartozunk, mit akarunk, vannak-e magasabb ideáljaink, hová irányítanak ezek bennünket?

Nemcsak nekem negyven évesnek, de neked sincsen ma biztos célkitűzésed. — Legfeljebb titkolod magad előtt, hogy kifosztottan állasz itt s csalódottan lelki-erőd utolsó tartalékát emészted fel. — Nemes és választékos érzésvilágod ápolod még s ez a belső egyensúly tartja benned a lelket, de a külvilággal nem állsz már harmóniában, mert megszakadtak azok a szálak, melyek azelőtt magasabb értelmet adtak életednek, azt, hogy a világ folyására hatást gyakorolhass. — Érzed, hogy nem elegendő, ha állandóan önmagadon csiszolsz, a magad iránt támasztott követelmények beteljesedésében vigasztalódást nem találsz azért a diszharmoniaért, melyet a rajtad kívül álló világ kelt benned. Mert beérheted-e azzal, hogy életed pusztán öncél legyen? Hol marad a magasabb értelem, amely után teremtő vágyad áhitozik?

De mit szóljon az elinduló 20 éves ifju? Milyen vágy hevitheti őt? Milyen magasabb hivatást tűzhet maga elé, különösen, ha kénytelen a gondokban tépelődő családra rá szorulni s még csak a hétköznapi életre sem tud startolni? Hogy illeszkedik be ebbe a társadalomba, de egyáltalán tud-e magának szilárd fogalmat alkotni arról, hogy milyen társadalomban is él? Maga körül látja a kifosztott veteránokat, egy munkás élet nyomorgó kegydíjasait, feszülő férfi-izmok, duzzadt energiák veszteglő tepszedését. Céltalanságot lát és reménytelenséget az egyik oldalon s erős forradalmi akaratot a másik oldalon. — Melyik irányba terelődik vajjon?

De mi, 40—70-ig látszólag a vesztesek csatafrontján állunk. Mert mi még a régi ideálokat hoztuk magunkkal, melyektől maradék nélkül elszakadni nehezen tudunk. — Ezeknek az ideáloknak nagyrésze elsikkadt az idők forгатagában s számosról kiderült, hogy értéke talmi volt. Ott vesztegelünk tehát a válaszuton s számot kell vetnünk azzal, hogy mindabból, amink volt, mi maradt? Meg kell kísérelnünk, vajjon, miként a Phönix-madár, tudunk-e ujjáéledni porainkból s tárulnak-e az idők mélyén számunkra új ideálok az elvesztettek helyébe?

*

A mi gyökerünk erősen beléfogódik a szabadságeszmék talajába. A XIX. század filozófiája, gazdasági berendezkedése, kormányzati rendszerei erősen kiművelték ezt a talajt. A század politikai célkitűzései szabadságharcok árán is biztosították a francia forradalom vívmányait s utat nyitottak az egyéni tehetség szabad boldogulásának. A haladás új iránya, a liberalizmus sugalmazta minden alkotásunkat, ez alakította ki kormányzati és termelési rendszerünket s teremtette meg intézményeinket. S ha a liberális éra nem is szabadított fel elnyomott rétegeket,

lehetővé tette, hogy e rétegből egyesek, az ugynevezett tehetségesek, asszimilálódnak a középréteghez. — Az akkori gazdaság kisebb méretének köszönhető, hogy eleinte nem jutottak érvényre az ellentmondások, melyek a szabadság bűvös igéjében rejlettek. Ha e büszke jelige a maga teljes egészében megvalósulhatott volna, úgy az ideális iskola legszebb ígérete teljesedett volna be. Mert hirdették-e valaha főrekvés szebb feladatokat, mint az egyén boldogságát és békességét a földön? A mikrokozmosz számára a nagy Koszmosz ellesett titkát: a szférák zenéjében lévő harmoniát, az örök egyensúlyt? A kunyhók lakói számára ugyanolyan esélyeket, mint amilyent a történelmi osztályok leszármazottjai élveztek? A szabadság eszmék valóban meg is hozták a boldogságot egy standard-réteg számára, amelynek sarjai ugyszólván születésük pillanatától kezdve magukban hordották boldogságuk beteljesülésének minden predestinációját. A technikai fejlődés biztosította ezen osztály minden kényelmét s a művészetek, a szépségek úgy szolgálták ki őket, mint a muzsák hajdan az Olimpus isteni lakóit. E polgári osztály nagy gondolkodói, politikusai és művészei az emberi agy és sziv héroszaivá váltak s az isteni autokrácia dicsfényét elérhette a maga független felelősségérzetében felmagasztosult ember. Sic itur ad astra! Az emberi dicsőség előtt meghátrált az évezredes teokrácia s ebből fakadt a XIX. század ama diadalmas hite, hogy a felvilágosodást terjeszti. S a végtelen magasba főő ember győzelmi mámorától megittasodva megengedte magának azt a fényűzést is, hogy a spleen, vagy diabolikus romlás dekadenciájában keresse zsenialitásának visszfényét, midőn e kor fanfárai, a költők, elfinomultságuk és enerváltságuk lápvirágaival az emberi sors egy különös tragikumát vélték visszatükrözni.

Mig a művészet és filozófia formalizmusba szellemíti át a kor vezető ideálját, a *laissez faire, laissez passer* megformálja a társadalmi élet fundamentumát, e kor gazdasági rendszerét. A gyorsan kifejlődő polgári társadalom a 19. század nemzetgazdasági tantételeit a fiziokrata Smith Ádám s tanítványának Riccardonak elméleti szerint fogalmazta meg. A szabad polgár ideáljához csakugyan közel állt a szabad verseny s a kínálat és kereslet törvényének elve, mert ezek alapján az egyén kezére, vállalkozói ügyességére bízta rá a termelés s vele együtt a közélet sorsát. E szabályok csupán egy előző kor gazdasági tevékenységéből posztulált igazságok voltak, melyek megfeleltek az egyenletes, lassu tempóban produkáló és extenzításra nem főrekvő kézműiparnak, de nem feleltek meg a mind nagyobb arányban fejlődő gyáriparnak. A gyáripar fejlődésével a munkamegosztás primitív képlete már nem szolgálhatott egy differenciáltabb egyenlet alkatrészeül. A teljesített munka volumenje és a hozadékmegosztás között egyre tátongóbb űr keletkezett. A munkaerő — mint faktor — alája került a tőke faktorának, mely személyhez kötődött, holott személytelennek kellett volna maradnia. Az individualizmus jegye reányomódott a termelésre. Karriérek keletkeztek, de ezzel szemben megindult a proletarizálódás. A tőke autokratikussá vált, tulajdonosa boldogulásának eszközevé s csak igen kis mértékben a boldogulás tényezőjévé. — Kiszakítottta magának a profitrálást, melyet a dolgozó tömegek rovására mindinkább tági tani igyekezett. Kiszámu kizsákmányolók s nagyszámu kizsákmányoltak keletkeztek. A szabadság anarchiává vált. A mű kigördült Isten kezéből, olyanformán, ahogy Werfel igen szépen mondja:

„Er kann das Werk nicht mehr mit Händen wenden,
Es rollt und glüht.
Und bis es rasend wird in Bränden enden,
Weint er sich müd.“

A boldogság már csak mások rovására volt megszerezhető. Az egyenlőség, testvériség eszméit felfalta a szabadság leviatánja.

S amidőn a szabadság sulyos anarchiája miatt kialakult a negyedik rend' amikor megindultak az osztályharcok, a liberalizmus elmulasztotta lassu idomulását' mert ideológiájának birtokosa, a polgári középosztály, hatalmi okokból ellenszegült az igazság természetes áramlatának. A rendkívüli idők rajtunk végigszántott tapasztalataiból ma már tudjuk, hogy az eszméknek és szemléleteknek állandóan hasonlulni kell egymáshoz, mert csak így érhető el az extrémítások nivellálódása és a világ tényleges haladása. — Atyáink kora azonban merevebb volt s a szociális belátás helyett inkább kisajátította tudósainak végkövetkeztetéseit, hogy azokat a maga individualista tullengéseinek igazolására alkalmazhassa. Így származtatta le a darwinizmusból az erősebb győzelmének tételét a gyengébbek felett. Maltus tanával pedig a gyorsütemű népesedést veszedelemnek nyilvánította. Ez a kor még érzéketlen volt annak felismeréséhez, hogy a termelés és népesedés ritmusát összhangzásba kell hozni. De semmiesetre sem a szaporodók kiirtásával, hanem a termelés menetének szabályozásával. — Arra se eszmél rá még ez a kor, hogy a termelés méretét egyedül a tömegek szükséglete határozhatja meg s hogy e tömegeket fogyasztóképesé kell tenni s a termelésnek ezen fok eléréséig intenzitásra kell törekednie. — Ehelyett a hajdani gyáros a végletekig használta ki eszközeit, viszont fogyasztók gyanánt csak azokra a rétegekre számított, akik abban az anyagi helyzetben voltak, hogy gyártmányait felvehették. Míhelyst a termelőtőke többet gyártott, mint amennyit egy zárt területen a fogyasztóképes elemek el fogyaszthattak, területi tulprodukciónak következett. Az első válságok már jelezték, hogy a szabadság anarchiáján alapuló gazdasági konstrukció elhibázott. Miként Wotan, még csak néha és távolból hallja felcsendülni a Walhalla letünésének motívumait, a polgári társadalom is kiváltságos jóléte teljében még csak elvétve, de máris rettenve él át gazdasági kríziseket. — Ha a kereslet törvénye helyett a szükséglet törvénye határozta volna meg a múlt század gazdasági rendszerének kialakulását, úgy nem keletkeztek volna azok a mélyreható ellentétek, amelyeknek az osztályharcok határtalan kiéleződésére kellett vezetniök. Mert a termelési volumen ismeretében nem az egyén korlátlan akarata határozta volna meg, hogy mennyit szabad és mennyit kell termelni, hanem a köz érdekében tudatosan irányított termelési törvények. — S már akkor fel lehetett volna fedezni azt a mai igazságot, hogy miként egy gépezetet regulatív nélkül elképzelni nem lehet, a termelés gépezete sem nélkülözheti a regulatívumot. — De a termelést determináló szükséglet törvényének felismerése siettetne volna a dolgozó tömegek jómódba emelését s természetessé tette volna a szociális érzék gyors kifejlődését.

Mi történt azonban ehelyett?

A szelektált polgári osztály elhelyezkedett a maga kényelmi pozícióiban és zavartalanul, gondtalanul kívánta élvezni a maga boldogságprivilegiumait. — A mozgolódó tömegekkel szemben, melyek nyugalmát és kényelmét veszélyeztették, megvetéssel és ellenszenvvel viseltették a múlt századbéli középosztály. — Gondoljunk csak vissza a 90-es évek polgári mentalitására, arra, hogy miként fogadta a munkástömegek legegységesebb gyakorlati célkitűzéseit. — A munkaviszony és a politikai joggyakorlás reformtörekvéseit. — A bérharcokban ugyszólván sohasem rokonszenvezett az elnyomottak ezreivel s öntudatlanul is székértelője lett annak a politikai hatalomnak, mely három évtized óta szédületes iramban vitt bennünket a háború s a mai idők katasztrófája felé.

Ezeknek az évtizedeknek politikai hatalma teljesen az anarchikusan termelő

tőkésosztály befolyása alá került. Hatalmi súlyával elnyomja a szociális megmozdulásokat s ezzel reácafol saját liberális ideológiájára. Késlelteti a reformokat, melyek elvették volna élet az egyre erősödő osztályharcnak. Műveletlenségben tartja az alsó néprétegeket, hogy a választási törvények ügyes praktikáival a népképviselőt eszméjét igazi valójából kiforgassa s a demokrácia fogalmát a megvalósulástól örökké távoltartsa. Minden erejével támogatja az extenzitásra szükségszerűen törekvő anarchikus tőkés termelést. A belső ellátás s a belső jólét fokozásának feladata helyett, kifelé való kénytelen és önző terjeszkedési politikát követ a termelő tőke. Erejét úgy kívánja növelni, hogy társasági alagra rendezkedik be s kumulálja a kisemberek takarékosági tőkéjét, hogy ezáltal is jobban fokozhassa versenyt az exteriőr piacokért. — Döntő szerephez jutnak a tőzsdék, az anarchikus termelés ezen érzékeny szeizmográfjai. Tere nyílik a spekulációnak s kétségbeesett küzdelemmé válik a nagy tőkecsoportok érvényesülési törekvése. A gazdasági forgószelet a szeszélyes táncába passzív és tehetetlen alanyok, kicsiny, röpködő porcszemek a kistőkésék milliói, de érdekelve vannak ők is és végig kell járniok a vesszőfuttatást. Félelmissé válik a gazdasági krízis árnyéka is s a nagyszáju törpejáradékosok rögtön Maltus tanára hivatkoznak. — Egyének gazdasági versenye mellett már a népek versenyeznek. A szabadság, az aranygolyó, már végzetes sebességgel halad katasztrófája felé. A nemzetek expanzív gazdasági törekvései egymás iránti féltékenységet szülnek. — A túlkompensált nemzeti eszmék már nem egyebek, mint önző népek hegemoniára való törekvései, hogy tőkés osztályaik termelvényei számára minél nagyobb gazdasági piacot hódítsanak. Az extenzitásban rejlő korlátlan lehetőségek a termelési tevékenységet tervszerűtlenül fokozzák s rivális államok gyarmati piacokon egymással szemben találják magukat. Az útközé érdekek gyupontjával mi sem könnyebb, mint fajgyűlöletet támasztani, vagy konfliktusokat mesterségesen kiélezni. A versenyből származó féltékenység párosul a preventív védelmi berendezkedések növekedése miatti féltékenységgel. S egy szép napon az emberi szabadság zászlóhordozói, a liberalizmus hitvallói, egymás millióit öldösik halomra.

Felmerül már most az a szomorú kérdés, lehet-e megszorítás nélkül ember kezébe adni a legnagyobb kincset — a szabadságot? Nem jelenti-e ez, hogy a szabadsággal szabadkezet nyújtunk mások elnyomására? Nem tartalmaz-e a liberalizmus gondolata önmagával való ellentmondást? Nem kell-e levonnunk a világháborúból azt a tanulságot, hogy minden emberi cselekvést egy magas etikai szempont könyörtelen diktatúrájának kell alávetni? Hogy ez a magas etikai szempont nem lehet más, mint az összesség egyforma boldogulásának eszméje? Hogy ezt az eszmét nem egyes, az ugynevezett tehetségesek javára, hanem a fársadalom minden egyes tagja javára kell megvalósítani? Mert hisz a háború után következő ciklus tanított meg bennünket legjobban arra, hogy a tehetség igen gyakran csak helyzeti energia s a tehetetlenség viszont önhibánkon kívüli sors? S vajjon nem kerülhet-e az ember embertársai által kiosztott sorsa fölé? Meg lehet-e tőle tagadni az ilyen törekvés jogosultságait?

Meg kell vizsgálunk, Testvéreim, vajjon nem Ézsau szőrös keze az, amely nekünk osztogat? Mert, ha e kézből akár a szabadság aranyalmáját is vesszük át, előbb-utóbb réműlve látjuk, hogy kezünkben füstölő bombát szorítgatunk.

Szenvedéseink tüzeiben ma már megizzott minden igaz törekvés próbaköve. — a kollektív érdek. Nem elhatárolt, szűkkörű érdekcsoportok, hanem az egyetemes emberiség minden egyes tagjának egyforma érdeke lehet csak az egyedüli szempont. S ezzel az érinthetetlen, új ideával kiütözött ellentétben áll ma a világ

folyása. Több a nemzet, mint valaha, tultengőbb a nemzeti jelszó, mint bármikor, önzőbb és kíméletlenebb az elzárkózás, a megnemértés, az irigység, mint a versengés korszakában. Az autarkiaira törekvő államok, mint a sündisznók, magukba gömbölyödnek s tüskéiket szegezik szomszédaik felé. Maga a pénz is nehéz fordulalmát éli át s könnyen lehet, hogy az egy helyre csoportosult sárga fértis, az arany megfagy a gloire hőmérőjében, hogy mint megmerevedett grafikon hirdesse jóvendő koroknak, miként jár az az ország, amely egy véres háborúból gazdagon való kikerüléssel akarja biztonságát és egyeduralmát megszerezni.

De vadul tombol már az eddig féket nem hordott bőség pusztító árja is, melyet az emberi profitéhség növelt akkorára, hogy ma már a jóllakottak temetőjéül szolgál, mintsemhogy az éhezőknek adott volna életet: a tulprodukción.

S mindenek fölött gigászi arányokat ölt a munka megbénulása. Tétlenül csüngenek a lankadt karok, vagy fenyegetően emelkednek a magasba. Mit ér az, ha a mai államférfiak ideig-óráig neutralizálják a társadalmi krízist s ha egyes rétegek maradék erejükkel vállukat vetik az omladozó épület falának?

*

Közben pedig óriási moloch-há nő az államgépezet, melynek lényegbeli meghatározása napról-napra problematikussá válik. Hol egy hatalmas tanknak látszik, hol egy óriási hivatal keresztmetszetének. Hol egy értéktelen nagy kazánnak, mely elfogyasztja a polgárok ezreit, melyeknek fűteni volna hivatva.

A különféle válságok egymásra rétegeződnek és a kényszerintézkedések végtelen sorát váltják ki. Az etatizmus, protekcionizmus, intervencionizmus a mai kormányzás operációs eszközei. Csakhogy messze áll ez az emberi beavatkozás az egykori romantikus szociális iskola álmódoszóinak elképzelésétől. Mert nincs iránya. — Vagy önmagát szolgálja ki ez a gépezet, vagy egyes kisajátító trösztök érdekért gyakorolja korlátlan egyeduralmát.

Nemrégiben még sok volt a szabadság, ma már alig valamivel több a semminél.

Ebben az apokaliptikus korban kell lenni egy gondolatnak, mely kivezérel a sötétből. A szellemi élet már magánviseli az elkövetkezendő új világ jegyeit. Az új építészlet már hirdeti a leegyszerűsített sima sikok természetes szépségét. Az új realizmus számúzi az érzélgést s kizárólag a világvalóságot ábrázolja. A szám, a statisztika, a terv, a ráció, az érdeknélküli, objektív, meg nem hamisított egyszerű szabálya utban van s vele együtt egy magasabb etika megszületése: *Egyforma kötelesség mindenkiért!* Mennyivel becsületesebb hitvallás, mint a régi: mindenkinek korlátlan szabadságot. A jövő titka, vajjon az önzetlen kötelességtudáson felépülő jövő társadalmát milyen erők valósítják meg? A forradalmi akarat, amely kombattáns elemeket mozgat, vagy a szellemi érlelődés, amely szabadkőművesi feladat. Mert nekünk, kőműveseknek e világfordulatkor ismét ki kell ragadnunk a kor méhéből a gondolatot s magasra kell emelnünk, hogy bevilágítsuk a jövő útját, nehogy nyers erőszak romboljon a kor feladatán. Békés, de energikus munkával készítsük tehát elő az új hajnalhasadást, hogy mielőbb eltűnjön egy bukott korszak sötétje, melyben régi átkok lidérces villanásai nyugtalanítanak.

Testvéreim, gyujtsuk meg a világosságot!

Az abortus kriminalitása

Dr. G. L. tv. előadása a Temesvári Pax □ munkáján.

Mikor az évi munkaprogramm megállapításáról volt szó, arra kértelek benneteket, hogy a munkaprogrammba a magzatelhajtás problémáját is felvenni sziveskedjétek. Ez a kérésem akkor rövid, de igen élénk vitát provokált. Egyesek tekintetéből azt véltem akkor kiolvasni, hogy ez a téma talán túlságosan orvosi természetű, semhogy közérdekű probléma lehessen belőle. Mások viszont nyíltan azt mondták, hogy ez a téma, ahogy ők maguk kifejezték, kissé „heicklich“ ahhoz, hogy azt sokat vitathatók és különösen alkalmatlan arra, hogy kifelé való szelöztetésére vállalkozni kömüvesi feladatunk lehetne.

Ez a vita azonban csak mindinkább meggyőzött arról, hogy a kérdés emi nensen kömüvesi megvitatásra és kömüvesi munkálásra való. Nem egyszerű, hanem igenis komplikált és sok szempontból megvitatandó probléma ez. Tulajdonképpen nem is orvosi, még kevésbé jogi kérdés s csupán mi orvosok és jogászok kissé jobban ismerjük, mert lépten nyomon utunkban áll.

A tuberculozisoról, sifilisoról és rákról mint szociális betegségekről hangosan konferenciázunk, ezek szociális problémákká vannak felavatva, az abortusok ügyét azonban csak diszkrétan suttogva tárgyaljuk és néhány hipokrita paragrafussal, büntető szanciókkal elintéztetnek hisszük, pedig statisztikák szerint pl. a socialhygienailag legjobban organizált német birodalomban, — és azért említem Németországot, mert az abszolút tudományos feldolgozása német statisztikát orvosi közlésekből jobban ismerem, — 30.000 tuberculozisban való haláleset mellett évente ugyancsak *több mint 25.000 asszony hal meg abortus következtében* és évente másik 30.000 asszony visszamaradt komplikációk következtében néha egész életre beteggé és többé-kevésbé munkaképtelenné válik.

Vajjon testvéreim mit mutatna, — ha volna — ez a statisztika akár nálunk, akár más, egészségügyi szempontból kevésbé rendezett viszonyokkal bíró országban?!

Csakhogy, amint az egyik testvérem kifejezésével élve, ezen problémának van egy „heicklich“ oldala is és ez az, hogy a szomorú statisztikai adatok előidézé okai között nem az utolsó helyet foglalja el ép az a körülmény, miszerint az államoknak idevonatkozó törvényei és büntető paragrafusai észszerűtlenek, rövidlátók, teljesen elhibáztak és helytelenek.

Talán még soha semmiféle más kérdésben ily egyoldaluan, ily önzően, ily rövidlátóan és ily erőszakosan nem legiferáltak, teljesen figyelmen kívül hagyva az alanyt, akiről ezen legiferálás történt és mit sem törődve e szerencsétlen jogi alanynak külön kis és nagy szenvedéseivel, gondoljaival és nyomorúságával.

E szenvedéseket, e nyomorúságokat, ezen kisebb-nagyobb emberi kétségbeeséseket és keserves női könnyeket, az életnek, mint keserves és cinikus, máskor meg ironikus szinpadit rendezőnek Gorkij Maxim tollára való apró nyomorúságdrámáit és tragédiáit csak mi látjuk az orvosi rendelő párnázott ajtóit mögött és ezért bennünk érlelődik meg talán legkönnyebben ez a meggyőződés, hogy e kérdésnek társadalmi és állami elintézési módja körül valami nincsen rendben.

És ebbeli meggyőződésünk megerősödik, ha csak futólag is nézzük kissé újból azt a német statisztikát. Látjuk, hogy a német birodalomban évi 1.600.000 szülés mellett legalább 1.000.000 abortust mutatnak ki, melynek 95%-ában, tehát évi 950.000 esetben, az u. n. kriminális vagyis paragrafusba, törvénybe ütközé abortusról van szó.

Ezen horribilis statisztikai számadatoknak magyarázata pedig az, hogy az emberek társadalmi berendezkedésének nincsen még egy második problémája, melyet annyi hipokrizis burkolna körül, mint épen az abortus kriminálításának kodifikálását.

Az egyik oldalon az emberek által enunciált egyházi dogmák és az emberek által alkotott, a köz önzése által diktált állami törvény, a másik oldalon az élet, a természet rendje, mely guzsba kötést nem tűr, emberi paragrafusot nem respektál, hanem intézi, rendezi az apró emberi sorsokat, ösztönökkel irányítja a gyarló emberek apró nyomorúságait és hipokrita társadalmi berendezésekről tudomást venni nem akar.

És ez a kérdés mindennapi, mindenkit érinthet, mindenkit sújt, a nőnek leg-
elementárisabb egyéni szabadságát fricskázza föl, de a segélykiáltás hiábavaló, mert nem hatolhat át a hipokrizisnek vastag ködövéen, mely ezt a problémát körül burkolja.

Hát lehet valami kőművesebb, mint az ezen problémával való foglalkozás?! Hát nem kőművesi megdolgozásra vár egy olyan kérdés, melynek megoldása emberi szenvedést és emberi nyomorúságot van hivatva enyhíteni?! Hát nem a kőművesi szellemnek kell sikra szállnia ott, ahol emberi önzés — ha mindjárt a kollektivitásnak, az államnak az önzése is az, vagy ha mindjárt vallási rövidlátás és minden vonalon a hipokrita mentálitás és álszenteskedés diktálják a tempót?! Idevaló, kétségtelenül idevaló probléma ez és ezért engedjétek meg, hogy ezt a páciens — orvosi módra — esetleg meztelenre vetköztetve nektek közelebbről bemutassam.

*

A nálunk érvényben levő 1878 évi V. ik törvény XVIII.-ik fejezete az emberi élet ellen elkövetett vétségekkel és bűncselekményekkel foglalkozik. E fejezetbe soroltnak a törvénytörés hatáskörébe tartozó 285. és 286.-ik törvénycikk is, melyek szószerint így hangzanak:

285. §. A teherben levő nő, aki méhmagzatát szándékosan elhajtja, megöli, vagy azt más által eszközölteti, ha házasságon kívül jutott teherbe: két évig terjedhető börtönnel, ellenkező esetben pedig három évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Ugyanazon büntetés éri azt, aki a büntetett a teherben levő nő beleegyezésével követi el, ha pedig azt nyereményvágyból követte el, három évig terjedhető börtönnel büntetendő.

286. §. Aki a teherben levő nő méhmagzatát annak beleegyezése nélkül szándékosan elhajtja, vagy megöli: öt évig terjedhető fegyházzal büntetendő. Ha pedig ezáltal a teherben levő nő halálát okozta: tíz évtől tizenöt évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

E törvénycikk kis változatokkal, lényegtelen eltérésekkel, melyekre egyébként majd később visszatérek, minden kultur keresztény államnak büntető kodexében bennfoglaltnak. Ezek a paragrafusok képezik azon kereteket, melyekre ezen kultur keresztény államok asszonyainak sorsát keresztre feszítik.

E paragrafusok indirekte tehát azt mondják ki, hogy egyetlen nőnek sem lehet joga ön maga felett az irányban rendelkezni, hogy gyermeket szüljön-e, vagy sem, még kevésbé, hogy esetleg már megfogamzott méhmagzatának sorsa és kiviselése felett döntsön, hanem az állam a nő testének egyes szervei felett való rendelkezési jogát magának tartja fenn és hogy kissé brutálisan fejezzem ki magam, az állam az összes polgárnők méhét és méhgyümölcsseit magának sajátítja ki. És e kisajátításnál teljesen figyelmen kívül hagyja azt, hogy a nőnek ép ezen kisajátítás

titott szerveinek funkcióját a leghatalmasabb ösztön kormányozza, melyet a természet valaha élőlényekbe plántált.

A nő, a ma kultur országainak és államainak asszonya, a mi kultúrtársáldalmunknak a nője, tehát nem rendelkezhetik szabadon a szó legszorosabb értelmében vett saját élete és sorsa felett, mert testének egyes szerveit az állam, a kollektivitás joga alapján, kisajátította és mert testének ezen szerveihez való hozzányulás büntetőparagrafusok konzekvenciáit, néhány évig terjedhető börtönt vonhat maga után.

A törvényhozó bizonyára férfi volt és nem vagyok egészen meggyőződve arról, hogy abban az esetben is így legiferált volna, ha a gyermekszülést a természet véletlenül a himnem fiziologiai feladatai közé osztotta volna be.

Lássuk talán kaleidoskopszerűen, mit intéz és mit rendez ezen paragrafusokkal szemben a mindennapi szeszélyes élet.

Igy a Welt am Abend 1929. szeptember 19-iki számában a következő Pressennotiz olvasható: Zahl der Abtreibungen. Im Jahre 1928. hat sich die Zahl der Abtreibungen auf über 1,000.000, die Zahl der Todesfaelle nach künstlichem Abort um mehr als 20% erhöht. Auch in der Zunahme der Zahl der Abtreibungen zeicht sich die Verschlechterung der Lebenslage der proletarier. Es ist eben den meisten Waerktaetigen, auch wenn Sie es wollen, bei den gegenwaertigen Lohn — und Arbeitsverhaeltnissen nicht moeglich, ein Kind gross zu ziehen. Die Strafbestimmungen des Strafgesetzbuches freiben die proletarier Frauen gewissenlosen Kurpfuschern in die Haende. Schwere Gesundheitsschaedigung und zahllose Todesfaelle nach vorgenommenen Abort sind die Folgen ...

Egy másik helyen pedig ezt olvashatjuk: Laut Polizeibericht in Berlin faeglich mindestens 20 Frauen an den Falden der Fruchtabtreibungen.

A Zwölf Uhr Blatt Berlin egyik múlt évi számában a következőket olvastam: Grosses Aufsehen erregt der Tod einer 16 jaehrigen Obersekundanerin Namens Anna L. die als eines der schönsten Maedchen von Olmütz, an der Folgen eines verbotenen Eingriffs starb. Im Zuge der Erhebungen wurde ein Frisererhilfe Namens T. verhaftet der seit mehreren Jahren in Olmütz gewerbsmaessig sich auf Abtreibung spezialisiert und gegen Bezahlung hoher Summen die Eingriffe an Anna L. kam aber Blutvergiftung hinzu und das junge schöne Maedchen ging daran Zugrunde. Wie sich nun herausgestallt hat, sollen noch zwei junge Maedchen, ebenfalls nach verbotenen Eingriffen der Frisererhilfen an Blutvergiftung gestorben sein.

Egy másik vidéki német lapban pedig a következőket olvastam: Selbstmord eines Arztes wegen Paragr. 218. Der praktische Arzt Dr. F. gegen den ein Strafverfahren wegen Vergehens gegen Paragr. 218. schwebt und der nur gegen hohe Kaution von der Untersuchungshaft verschont blieb, hat sich auf der Strecke G. — O. vor den Zug geworfen. Die Raeder zerstückelten der Körper des Arztes, dessen Leiche morgens von einem Streckenwaerter aufgefunden wurde.

De vegyük a helybeli lapoknak néhány számát elő és biztosan fogunk találni az előbbiekhöz hasonló híreket épp úgy, ahogy megtaláljuk őket aradi, cluji vagy brassói lapokban is. Mindegyre hallunk megejtett boncolásokról, letartóztatott bábákról, sőt orvosokról is, kiknek a törvényszék előtt kell számot adniok. És hány fiatal asszony halálának és öngyilkosságának idetartozó igazi oka nem kerül soha nyilvánosságra, hanem egyéb címen lesznek elkönyvelve, hisz — mint később statisztikai adatokból látni fogjuk — a kriminális abortus-eseteknek csak egy elenyésző kis száma kerül nyilvánosságra és ítélkező bíróság elé.

És ha a főrvényszéki tárgyalásokat figyelemmel kísérjük, a vádlottak padján az esetek legnagyobb számában olyan asszonyokat és leányokat találunk, kiknek életkörülményei, társadalmi beosztottságuk, szóval az élet maga kényszeríti rá arra, hogy ezen paragrafusok ellen vétsenek.

Ott látjuk a természetfől tulzott fogékonysággal megáldott — és mennyi ironia van néha ebben a megáldottságban — proletár munkásasszonyokat, akiknek, anélkül, hogy azok valaha is az örömet, a kéjt és szerelmi élvezeteket ismerték volna, minden szekszuális érintkezés fogamzást hoz és minden esztendő újból gyermekszülést és újból gyermekágyat, tehát új fájdalokat, újból munkaképtelenséget és még több nyomort jelent.

Ott látjuk a kisirtszemű, ijedt cselédleányt, ki egy ismeretlen és gyüölött férfitől tcherbe ejtve, a kitaszított állat sorsának nézett elébe, mert terhessége miatt állását kellett volna elhagynia. Fölvonul aztán a középosztály leánytipusa, kit völégénye cserben hagyott, egy főrvénytelen gyermek kiviselése pedig szégyent, embertársainak megvetését, a kitaszítást és legtöbbször az egyetlen utat jelölte volna ki számára: a prostituciót és teljes lezüllést.

Micsoda nyomoruságok vonulnak még fel, rossz szagu, taposott cipőjü, szakadt ruhájú nők, kiknek a nyomora ijesztő, az életük clátkozott, de kiknek méhét e társadalom az állam kisajátította acélból, hogy még ijesztőbb nyomort és még czerszerte átkozottabb életet hozzanak világra.

És ott találjuk a nett tiszta ruhájú, a jóállásban levő gyermektelen házaspár asszonytipusát is, ki azonban nett tiszta ruháját ép a gyermektelenségének köszönheti és gyermektelenségét sok lelki szenvedés és gyermek utáni vágyodásának cnyomásával is meg kell öriznie, mert tiszta nett ruhája, egzisztenciája minimális jóléte gyermektelenségétől függ, hisz a mai társadalmi berendezkedésben jobb állásokhoz állandóan csak a gyermektelen házaspárokat keresik.

Az élet így rendezi és irányítja az emberi sorsot. Mennyire máskép, mint ahogy a paragrafusok azt előírják. De az élet felettünk van, elene tenni az embernek nem állhat modjában, a paragrafusokat azonban mi emberek alkotjuk.

E paragrafusok megszületésénél kétféle befolyás működött közre: az egyik a vallási befolyás, a másik az állampolitikai szempontból fontosnak vélt népszaporodásnak minden áron való előmozdítani akarása. Ez a régibb keletü és vallási befolyás a népszaporodási indokot az idők folyamán csak szolgálta és segítette.

Igy például a hyppokratési esküben, mely Krisztus előtt az V.-ik évszázadból származik, és melyet sok egyetemen az orvosi felavatások ünnepélyein még ma is felolvasnak, az orvosjelölt Apollonak, Asklepiosnak, Hygiciának és Panakeianak ünnepies esküvel fogadta meg, hogy nőnek soha oly szerezket adni nem fog, melyek megfogamzott életet megsemmisítésre alkalmasak.

Aristoteles Politica címü művének II.-ik könyv 6-ik fejezetében olvashatjuk, hogy mily előnyök nyujtásával biztatta a spártai főrvényhozó a spártai polgárokat arra, hogy lehetőleg sok gyermeket nemzzenek. Így a polgár, kinek három fia volt, nem teljesített katonai szolgálatot, ha pedig valakinek négy fia volt, ugy semmiféle állami terheket nem tartozott viselni.

Ily értelmü főrvénykezést találunk Judeában, Hellasban, és Rómában is. És mikor polgárháboruk Italia lakosságának számát észrevehetően csökkentették, Cézár főrvényben mondta ki, hogy csak azon asszonyok viselhetnek 40 éves kor előtt nemes ékszerezket és drágaköveket, kiknek gyermekük van. Claudius pedig szenatusi határozattal mondatta ki, hogy azon asszonyok, kiknek három gyer-

mekük van, minden gyámkodás alól felmentetnek és vagyonuk fölött önállóan rendelkezhetnek.

Augustus Kr. e. 16.-ik évben az ú. n. Juliusi törvényben a gyermekes szülőknek jutalmakat juttat és bünteti azon romai civiseket és patriciusokat, kik házasságot nem kötnék és gyermeket nem nemzenek. Akinek gyermeke volt, rangban mindég és mindenütt megelőzte a gyermektelent.

Ázsiában Konfucius már vallásba viszi bele ezirányu intézkedéseit és előirja azon kínainak, kinek felesége magtalan marad, hogy egy második feleséget is vegyen, aki az első feleségnek alárendeltje ugyan, de akinek csak egy kötelessége van, és pedig az, hogy gyermeket hozzon világra. (Mellékesen jegyzem csak meg, hogy ehez hasonló intézkedést Luther Mártonnak 1522-ben közzétett „Tractat von ehelichen Leben“ címü könyvében is találunk, ahol az asszonynak, ki házasságában teherbe nem kerül, megengedi hogy más férfivel is próbálkozzék, anélkül, hogy ez házasságtörést jelenthetne.)

Ezen régi, részben ókori törvényes rendelkezéseket lehet a mai abortusparagrafusok őseinek tekinteni, de sajnos itt mindjárt meg lehet állapítani, hogy az akkori primitívebb törvényekben sokkal több logika és létszerűség volt, mint a mi modernnek mondott korunk törvényes intézkedéseiben.

Őseink inkább pozitív irányban legiferáltak, törvényeikkel a polgáraikat pozitív irányban buzdították és jutalmazták, a gyermekes családok egzisztenciáját megkönnyítették és a terheket a gyermektelenségre hártották. A mi modern törvényeink pedig ezzel szemben negatívak, és csak büntető sanctiókra szorítkoznak. Az állam a gyermeknevelésnek megkönnyítésével legtöbbször egyáltalában nem főrődik, mert pl. a 100 lejes mai családi polléket igazán nem lehet segítségnek nevezni. Pedig az újabb idők beálltával az egzisztencia kérdése mind komplikáltabb problémává lett és a létért való küzdelem mindig nehezebbé és nehezebbé vált.

A XVIII. században az emberi faj túlságos szaporodása már gondot okoz az emberi sors felett elméledőknek. A megélhetési nehézségek mindinkább érethetőkké válnak és 1798-ban Thomas Robert Malthus, angol pap, feltűnést kelt a róla elnevezett malthusianismus-elmélettel, mely szerint az emberek nagyobb mértékben szaporodnak a földön, mint az élelmiszerek és ebből azt következteti, hogy a szociális élet kényszerhatása alatt a szexszuális életet korlátozni kell. Tehát voltak idők, mikor az emberi társadalomnak ép ellenkező gondolai voltak, mint a mai abortusparagrafusokban lefektetett elvek.

Igaz ugyan, hogy Malthus mint pap, mikor a szexszuális életet korlátozni akarta, a szexszuális érintkezés megszorítására, a nemes értelemben vett önmegtartoztatásra és nem pedig a meglevő terhességek megszakítására gondolt. Ezt az igazság kedvéért annál is inkább meg kell állapítani, mert az utókor hálátlanul és rosszul értelmezi a malthusi elveket, akkor, mikor a mindenféle fogamzás elleni szerek, még a Brockhaus lexikonban is, malthusi szereknek nevezi.

A XIX.-ik században az emberi faj szaporodása nálunk Európában is újból emelkedési tendenciát mutat, de ez már nem okoz különös gondot, mert Európának mindinkább fokozódó indusztriálizálása új megélhetési forrásokat, a közlekedési eszközök tökéletesítése pedig óriási új élelmiszer forrásokat tesz megközelíthetővé és felhasználhatóvá.

A XX.-ik században a népszaporodási statisztikákban azonban hirtelen megállást és jelentékeny visszaesést találunk.

A népszaporodási hullámlások pedig a fajok és így természetesen az egyes nemzetek szempontjából numerikus elfolodásukat eredményeztek. Így a XIX.-ik

évszázad elején Európának emberben leggazdagabb országa: Franciaország volt 27 millió lakossal, ezzel szemben Németországnak csak 23 millió, Nagy-Britanniának csak 18 millió, Olaszországnak 16 millió, Ausztria—Magyarországnak pedig csak 13 millió lakosa volt. — Általában 1870-ig számbelileg az európai nemzetek között a latin faj uralkodott, ezt követte a germán faj és harmadik, tehát utolsó helyen találjuk a statisztikában a szláv fajt, az oroszok nagy tömege dacára. Hogy országközi viszonylatban a népszaporodási eltolódások mit jelenthetnek, mutatja a következő párhuzam: A XVIII-ik század elején Németországnak, az akkori Európa legszaporább államának 23 millió lakosa volt, — Ezzel szemben az Észak-Amerikai Egyesült Államoknak csak 5 milliónyi volt a lakossága. — Egy évszázad folyamán a németországi 23 millió 65 millióra, tehát háromszorosára szaporodott, ugyanakkor az Észak-Amerikai Egyesült Államok 5 milliónyi lakossága 75 millióra, tehát tízszeresére sokszorozódott meg, természetesen a bevándorlást is beleszámítva.

1900-ban már a germán faj vezet Európában 128 millió lélek számmal, a szlávok 121 milliójával és a latin utolsó helyre került alig 107 milliónyi lélekszámmal szemben.

Hogy ezen eltolódások politikuskoknak és államférfiaknak szemszögéből mit jelenthetnek, annak illusztrálására csak Moltke-nak mondását említem meg: „Die Franzosen verlieren mit ihrer Kinderverarmung jeden Tag eine Schlacht“. (A legutóbbi világháború erre ugyan rácsáfolt és bebizonyította, hogy háboruk eredménye ma már nem mindig a számbeli fölénytől függ). De a germán faj fölénye sem tartott sokáig és ma már első helyen a szláv fajt találjuk, mert Oroszország, mely egy évben pl. 1925-ben 5 millió szüléssel dicsekedhetik, az 1926 évbéli népszámlálásakor egyedül 145.5 millió lakost mutatott ki.

És már most, itt külön kell kihangsúlyoznom azt a tényt, hogy az oroszoknál ezt az óriási szaporodást, több mint 5 millió szülést egy esztendőben, ép abban az időben konstatáljuk, amely években, mint később majd látni fogjátok, Oroszországban az abortust fíltó paragrafusokat teljesen törölték és e kérdést a lehető legliberálisabban oldották meg.

Ehez hasonló tényként kell megemlítenem még azt is, hogy statisztikák szerint a földtekének ma minden negyedik embere kínai, a sárga faj milliói gombamódra szaporodnak, a sárga veszedelem az orosz veszedelemnél is hatványozottabban fenyeget, holott a szüléseket szabályozó és magzat elhajtásokat büntető paragrafusokat a kínaiak nem ismerik és minden kínai asszony azt teheti a magzatjával, ami neki éppen jól esik.

A józan észnek a természeti tüneményeken és az elmúlt idők történelmén okulva azt kell megállapítania, hogy a népek szaporodását semmiféle paragrafussal szabályozni nem lehet. Nemzetek, melyeknek szaporodási ereje és akarata csökken, kipusztulhatnak talán, de hogy az emberiség szempontjából ez szerencsét vagy szerencsétlenséget jelent-e, azt tudni nem lehet. — Carl Crédé szerint, kis józansággal a voltat és a leszit, a múltat és a jövőt, a létet és a halált, úgy ahogy azt a természetben naponta százféle variációban észleljük, a nemzetek sorában is természetesnek kell, hogy tekintsük. — Növény- és állatfajok is kipusztultak már és aki üvegházban egy pusztuló fajt fenntartani igyekszik, hamarosan meggyőződik róla, hogy a természet rendje ellen tenni nem lehet. — Ép így van talán a nemzetek sorsával is. A múltban még nem létezett egy nemzet, egy faj sem, mely idővel a történelem szinpadáról le ne tűnt volna és nagy kulturák süllyedtek el a semmiségbe. És akkor új ember jött, új formát, új ke-

reteket alkotott és új kultúrát hozott és minden ment tovább a természetnek el-
lentmondást nem tűrő rendje szerint.

Egy nemzet kimulásán tehát, két a magzatelhajtást büntető törvénycikkkel
segíteni nem lehet. Az erős élni fog, a férgesnek elhullásán pedig tulságosan so-
kat szomorkodni felesleges.

*

Az aggodó patriotáknak és a politikusoknak a ma érvényben lévő paragra-
fusoknak létre hozásában mindég és erősen segített az egyház is.

A kánonjog szerint a foetus animatus (élő magzat) elvetélése emberölés,
homicidium. De a foetus animatus-ról, ugyan ezen kánonjog szerint, tulajdonkép-
pen csak a terhesség ötödik hónapjától kezdve lehet szó, mikor az anya a mag-
zat életének jeléül annak megmozdulását érzi. A magzatelhajtási filalom egyházi
szemponthól mégis a terhesség első idejére is vonatkozik. Az egyik érvelés sze-
rint bármely abortus sérti a keresztelés sacramentumát. A keresztény egyház tani-
tása szerint súlyos bünt képez az, ha bármely emberi lény keresztelés nélkül hal-
meg. Az így meghalt bármily emberi lény, Faulhaber kardinalis, müncheni érsek
1927. évi pástor levele szerint, a menyországba nem juthat, de a pokolba se
kerül, hanem lelke menny és pokol között való örök lebegésre van kárhóztatva,
az ezért járó felelőség pedig annak a lelkét nyomja, aki a keresztelés nélkül való
maradásnak az okozója volt.

A bármily emberi lény (menschliches Wesen) alatt pedig az elvetélt embrio,
de bármely torzszülött is értendő, a nasciturus pro iam nato habetur (a megszü-
letendő, már megszületettnek számít) egyházi principiumnál fogva.

De a magzatelhajtás sérti a házasság egyházi intézményét is, hiszen ez fő-
leg gyermekek nemzése céljából köttetett, már pedig nem szabad a házasságnak
csak jogait gyakorolni, de a vállalt kötelességek elől kitérni akarni. Ezek volnának
az abortust kárhóztató főbb egyházi érvek.

Érdekes azonban minden esetre, hogy kutatásaim folyamán nem tudtam
megtalálni azt, miszerint a bibliában, a mi mai morálunk bázisait jelentő ó- és új testa-
mentumban, a magzatelhajtást illetőleg valami lényegesebb intézkedés lenne, hisz
nagy kérdés, hogy a „ne ölj“ parancsolat erre is vonatkozott-e? Ami erre vo-
natkozólag azonban bőven található, az mind jóval később keletű, mikor az egy-
ház irányítása a szegény emberek kezéből, az uralkodó gazdag emberek kezébe
került, kiknek céljaik szolgálatában már emberanyagra volt szükségük és kik már
élve való eltemetéssel, forró vízbefulladásással, lefejezéssel és egyéb istenfőlőnek
igazán nem mondható módon büntették az abortust üzőket. És érdekes az is, hogy
erre vonatkozólag a reformáció sem hozott semmi változást.

Miután az abortus-paragrafusokat alátámasztó érvek, mint ahogy láttuk, nem
nagyon helytállóak és az objektiv kritikát sok szempontból nem álljuk ki, főleg e
paragrafusok elleni harc is oly régi, mint maguk a paragrafusok. Főleg orvosok
és írók, az emberi jogokért küzdő sociologusok és különösen a nők speciális jo-
gaiért harcoló, igen sokszor kiváló egyéniségek sikra szálltak már ezen paragrafu-
sok megváltoztatása érdekében. — A világháboru előtt sok államban sikerült is
enyhítő módosításokat elérni, de a világháboru követő legújabb időben, mikor a
háboruk szempontjából az ember anyag és ember állomány fontossága újból erősen
előtérbe nyomul, a legtöbb állam újból megszigorította erre vonatkozó paragrafusait.

Ausztáriában legutóbb is a közvélemény élénk sajtóviták keretében és uccai
tüntetések formájában is, követelte a paragrafusok eltörlését, a törvényhozó testület
válaszképen azonban az előbbi törvényekből kis jóakarattal kimagyarázható csekély

engedményeket is törölte és a terhesség megszakítását csak egyetlen egy esetben engedi meg, akkor, ha annak további kihordása orvosi szempontból az anyának biztos elpusztulását jelentené és ezt is csak akkor, ha az anyára nézve a veszély effektív módon forog fenn.

A német birodalmi Jurisprudencia kissé engedékenyebb, a híres Paragraf 218 hazájában nem várják be ezen az anyára nézve fennforgó veszély bekövetkezését, hanem megelepszének azzal, ha ezen veszély bekövetkezése előrelátható lenne. Modernizálódásra és engedékenységre vall a német paragrafusok az a megváltoztatása is, mely szerint a magzatelhajtás már nem Verbrechen (büntett), hanem csak Vergehen (vétség), ami a büntetés karakterének enyhébb voltán kívül (börtön helyett fogház), nem tíz év alatt, hanem már öt év alatt évül el.

A mi törvényeink defacto a terhesség megszakítását kerekén és minden esetben tiltják és csupán az uzus folytán vált lehetővé, hogy oly esetben, mikor egy terhes nő valamely oly szervi betegségben pl. tüdő, sziv, vesebajban szenved, mely a terhességnek előrehaladása folytán az anyának az életét veszélyeztetné és ha ez a veszély többé-kevésbé bekövetkezett már, több orvos által tartott konzilium alapján, a terhesség megszakítható.

De nincsen sehol ez paragrafusban lefektetve, hanem csupán egy másik büntető jogi elv alapján történhetik meg, mely úgy hangzik, hogy büntetlen marad az, aki bár büncselekményt követett el, de azt azért tette, hogy avval egy momentán fennforgó és másképp el nem háriható, de különben kárt és veszélyt okozó körülményt megváltoztasson és elhárítson. — Ez a köztudatba átment ugynevezett orvosi indikáció alapján való terhesség-megszakítási lehetőség.

Tehát orvosi indikáció. — De hiszen mi orvosok legjobban tudjuk, hogy ezek a legritkább esetek. Az orvosi rendelőben való sirás és könyörgés, a sok emberi nyomorúsággal való előhozakodás, az ezeryi baj és panasz, a szegénység, lakástalanság és a nincstelenség, a munkanélküliség és a már meglevő tulsok, apró éhes és meztelen, beteg gyermek mind nem tarozhatnak ide. Erre egy másik kifejezést szoktunk használni, ez a szociális indikációnak a problémája. És ma ez a nagy, a kiáltó, az égető kérdés, amelyhez annyi szenvedés és annyi könny tapad. Ez pedig látjátok, a szovjeten kívül és egy csehországi törvényjavaslattól eltekintve, semmilyen más államban nincsen elismerve és ezen indikációnak lehetősége sehol sincs megadva.

A mi erdélyi 285-ik paragrafusunk első kibekezdésében találunk egy érdekes intézkedést, mellyel büszkélkedhetünk és mely bár logikus és józan, más állam törvényeiben mégsem található — a Regátban sem — és ez pedig az, hogy csak két évi börtönnel büntetik a vetelő anyát, ha magzata házasságon kívül fogantott, de három évi börtönnel sújtsa akkor, ha férjes asszony. Ez a megkülömböztetés nézetem szerint nem egyéb, mint a szociális indikáció elv nagyon halvány accepciójának derengése.

Anglia, Voltaire állítása szerint az egyedüli ország, ahol az igazság és nem a politika diktálja a törvényt, kissé liberálisabb és nem bünteti a magzat elhajtását, ha azt jóhiszeműen azért követi el valaki, hogy avval az anya életét megmentse. — Nem mondja és ezzel lehetővé teszi az esetleges belemagyarázhatást, hogy az anya megmentése alatt vajjon egy kórnak, betegségnek veszélyétől, vagy pedig a szociális nyomor veszélyétől való megmentését értette-e? És hangoztatja a jóhiszeműséget, ami igen fontos, hisz e cselekedetknél rosszhiszemű szándék igen ritkán fordul elő. Ugyanilyen az Egyesült-Államok szelleme is.

Spanyolország előbbre megy és legalább az orvosi indikációt kodifikálja.

Az orvosi indikáció ugyancsak kodifikálva van, Svájcban és Franciaországban „pour éviter un mal plus grand“.

Sociális indikáció tekintetében Szovjet-Oroszországtól eltekintve, legnagyobb liberálismust találtam Csehszlovákia 1926 évi fővénytervezetében, melynek 286-ik paragrafus a terhesség megszakítását megengedi.

1. Ha az anya valamely betegségben szenved stb. stb. a már változott orvosi indikáció.

2. Ha kétségtelen, hogy a magzat stuprum, erőszakos nemi érintkezés eredménye, vagy ha elcsábítás forog fenn és a teherbe ejtett nő még nem föltötte be a 16-ik életévét.

3. Ha a magzat előreláthatólag terhelt lesz akár festileg, akár szellemileg. Itt látjuk tehát az ugynevezett eugenikai indikációt fővénybe iktatva.

4. Ha a terhes nőnek már három élő gyermeke van és többnek eltartásáról szegénység miatt nem tud gondoskogni.

5. Végül olyan asszony esetében, aki már öt gyermeket szült, minden megszorítás nélkül.

Végül minden esetben kiköttek, hogy az elhajtást diplomás orvos végezze, mert ha más csinálja, az büntetendő.

Nem tudtam még meggyőződni róla, hogy ez a fővénytervezet azóta fővényvé szentesített-e, vagy szenvedett-e és milyen módosításokat, mindenesetre a fővénytervezet alkalmas volt arra, hogy ezt a fogas kérdést felvilágosodottan, józanul, praktikusan és igazságosan oldja meg.

Szovjetország a magzat kiviselésének vagy ki nem viselésének kérdését az 1920. évi nov. 18-iki ide vonatkozó fővényében, teljes egészében a nő magányének deklarálja. Előírja csupán azt, hogy:

1. Az elhajtást állami vagy nyilvánossági joggal bíró kórházakban, curettageval (kaparással) és csakis orvos végezze, hogy a beavatkozás kockázata azáltal a minimumra redukáltassék. Veszélyes manipulálások, titkos szerek alkalmazása tilos.

2. A szovjetállam szigorúan büntet mindazon esetekben, ha a magzatelhajtást nem orvos végzi. Így a bába is néptörvényszék elé kerül és egyéb büntetés mellett diplomáját is elveszíti. De büntetik még az orvost is, ha a magzatelhajtást iparszerűen, nyereségelhajásából végzi.

Végül ez a fővény kötelezi a terhes nőt, hogy magzatának elhajtása előtt, egy női bizottság előtt jelenjen meg, amely egy orvos nőből, az anyák által választott egy női képviselőből és a kultur ligának egy női delegáltjából áll. A bizottság meghallgatja az asszony indokait, melyek őt terhességének megszakítására készítik, ezen indokokat igen tanulságos statisztikákba dolgozzák fel, a bizottság próbálja aztán az asszonyt ellenérvekkel szándékáról lebeszélni, de a terhes nő ezután is szabadon határozhat.

Logikus és józan ez az intézkedés és hogy a fővénykezés mennyire helyes ezt az eredményeiből lehet megítélni. Dr. Gensz Kamenkovitsch, Dr. Wolff és Semaschki egészségügyi népbiztos statisztikai szerint e fővények életbe léptetése óta, a szülések száma erősen emelkedett, az abortusok száma csökkent, az abortus utáni halálesetek és egyéb megbetegedések pedig alig fordulnak elő. És ez természetes is, hisz ahol tiltó paragrafusok vannak, ott az abortusokat laikusok, kuruzslók, bábák titokban, káros és titkos szerek és főkéletlen, ezért veszélyes manipulációk alkalmazásával bujkálva végzik el, aminek a konzekvenciája el nem

marad. De még ha orvos is végzi a műtétet a rossz lelkiismeret könnyen végzetessé teheti az eredményt.

De lássuk végül, mindezek után fisztán jogelméleti szempontból is, hogyan áll a dolog ezen paragrafusokkal?

Mindenek előtt állapítsuk meg, hogy az összes jogi elméletek szerint az ember csak születése pillanatától kezdve számít jogi alanynak, jogi személyiségnek. A polgári törvénykönyvnek különböző intézkedései, melyek látszólag a leendő életnek, a csirának oly lehetőségeket ismernek el, hogy az jogviselőként szerepelhessen, az u. n. iura nondum nascitorum, a még meg nem születettnek a jogai, csak az illető emberi, subiectum megszületése által nyeretnek el, a lehetséges és valószínű megszületés esetére előlegezettek, amennyiben azonban ez a megszületés nem történik meg, ezek a jogok soha nem létezetteknek tekintetnek.

És ha ma már nem is állítjuk azt, amit a rómaiak törvényeikben úgy fejeztek ki, hogy partus pars viscerum mulieris, vagyis hogy az embrio a nő szerveinek, egy részét képezi, biológiailag mégis abszolút bizonyos, hogy a foetus úgy ahogy nem tekinthető az asszony egy zsigerének vagy szervének, ép annyira nem tekinthető azonban embernek sem. Az embrio sejthalmaza semmi esetre sem lehet identikus magával az emberrel, már csak azért sem, mert az anyai szervezetből eltávolítva semmiféle önálló életre nem képes. Ha pedig ez így van, ebből az is következik, hogy az elvetélést nem lehet a magzat elleni vétségnek vagy bűncselekménynek tekinteni, miután a magzatot nem lehet jogokkal bíró vagy értékekkel rendelkező személyiségnek tekinteni, annál kevésbbé, mert egy másik büntető jogi elv eleve kizárja bármely presumpcionak, jelen esetben annak a mérlegelését, hogy „ha megszületett volna, emberré lett volna” az érvényesíthetőségét.

Hátramarad tehát az, hogy az elvetélést az anya ellen elkövetett bűncselekménynek tekintsük. De hiszen ezt a büntetést majdnem mindig az anya beleegyezésével, vagy annak egyenes kívánságára követik el, vagy pedig igen sokszor maga az anya követi el önmagával szemben, ez pedig a jus in se ipsum elvével egyezik. Eszerint minden embernek jogában van saját teste és élete felett határozni. Öngyilkosnak lenni is szabad, az öngyilkosságot nem büntetik, öngyilkosságra paragrafus nincsen. Ha pedig ezen következményekben legfelsőbb prejudicium, a legnagyobb kár, amit ember önmagának okozhat, büntetőjogi szempontból irreleváns, akkor egy annál sokkal kisebb önbántalmat sem lehet bűncselekménynek minősíteni.

Csak hogy a társadalom az állam a kollektivitás jogait és érdekeit az egyén jus in se ipsum-ának elébe helyezi, illetve az egyén jogait csak azon határig respektálja, míg azok a kollektivitás jogait nem sértik. Ha pedig ez beáll, vagy megtörténik, akkor sui generis delictumokat állapít meg, tiltja és bünteti azokat.

Sajnos azonban, mint ahogy már említettem, a kollektivitás ugyanakkor, mikor követel, cserébe semmit sem nyújt, a társadalomnak, az államnak emberanyagára szüksége van, ezt az emberanyagot magának mindenáron biztosítani igyekezik, de ugyanakkor ennek az emberanyagának az ellátásáról nem nagyon gondoskodik és az emberanyag megfelelő egzisztenciájának megkönnyítésére vajmi keveset tesz. És itt egy fontos conclusióhoz jutottam. Nézetem szerint igen téves dolog a szüléseknek mai szánt szándékos korlátozását, az élvezetek hajhászásának, a kényelemnek és az erkölcsstelenségnek tulajdonítani, én ebben a korlátozásban sokkal inkább a civilizált, elméldő és öntudatos embernek a jövő generációval, az utódokkal szemben tanúsított fokozottabb felelősségérzetének megnyilvánulását látom.

Minél fogyatékosabb ez a jövő generációval, az utódokkal szembeni felelősségérzet, annál szaporábbak az emberek, ezért a civilizált nyugatról a primitív

vebb keletre menve, mind több és több gyermeket találunk, bár keleten a magzatelhajást tiltó törvényeket nem ismerik. De a kultúrelét szédületes forgatagában a kultúremlernek az utódaival szemben tanusított felelősségérzete feltétlenül a fennálló paragrafusokkal való összeütközéshez vezet. Ezért ezen paragrafusok elleni vétségek nálunk ma általánosak és igen nagyon elterjedtek.

Dührssen világhírű német professor, nőorvos állítása szerint, alig létezik nemi életet élő nő, aki életében legalább egyszer (ha csak forró lábfürdőkkel, vagy más ártatlan háziszerekkel is) késedelmező menstruációját provokálni ne próbálta volna, ez pedig azt jelenti, hogy anyánk, nővéreink, feleségünk és leányaink kevés kivétellel a létező paragrafusok szigorú értelmezése esetén mind, mind a vádlottak padjára hurcolhatók és felelősségre volnának vonhatók.

És mi orvosok látjuk még azt is, hogy amennyire elégtelenül érvényesül e paragrafusoknak sanctionáló, büntető, ijesztő és corrigáló befolyása, annyira bőven aratja a káros hatás az ő áldozatait. A kétségbeesett asszonyok, kiknek könyörgeését a törvényt tisztelő orvos meg nem hallgathatja s kiket a paragrafusok miatt az etikus szakember el kell, hogy utasítson, zugkuruzslóknak, lelkiismeretlen járatlanoknak, arra nem hivatott bábáknak és mindenhez értő borbélyoknak vagy piszkos körmű, ostoba javasasszonyoknak kezeibe kerülnek és ha minden esetben életükkel nem is, de egészségükkel drágán fizetik meg asszonyi sorsuknak ezen tragikusan szomorú, fitokban maradó sötét emlékeit.

Az összes eddig elmondottakból befejezésül bátran vonhatjuk le a következő conclusiókat.

1. A büntető törvénykönyvnek a magzatelhajást tiltó törvényes intézkedései és a mindennapi élet közötti összeütközés elvitathatatlan.

2. Az életnek erre vonatkozó megnyilvánulásait nem áll módunkban megváltoztatni, de még befolyásolni sem. A kultur országokban észlelt szülés korlátozások nem erkölcsliányra, hanem az öntudatos kultur embernek a hólnapi nehéz napért való jogos aggódására és az utódaival szemben tanusított felelősség érzetének megnyilvánulására vezethető vissza.

3. Az abortust tiltó paragrafusokat alátámasztó úgy vallási, mint jogi érvek az objektív kritika szempontjából nem állják meg abszolút módon a helyüket és egyáltalában nem megdönthetetlenek.

4. Még a kollektivitás szempontjából egyetlen acceptabilis érvelés, a népszaporodási szempont sem bir ma már különösebb fontossággal, mert a feltételezett, — ha nem is megengedett — jövő háborunak sorsát a technika korszakában, bizonyára nem a lakosok számbeli többsége fogja eldönteni.

5. A paragrafusoknak javító hatását bátran zéróval mondhatjuk egyenlőnek.

6. A paragrafusok kihatásának káros eredményeit azonban annál bővebben, nap=nap után és lépten=nyomon konstataáljuk.

7. Véggkonkluzióként tehát kimondhatjuk, hogy a magzatelhajásra vonatkozó paragrafusok feltétlenül módosításra és esetleg törésre megérették.

Az én nézetem szerint amig a törvény fennáll, engedelmeskednünk és intézkedéseit respektálnunk kell. De viszont minden, az előítéletektől szabadulni tudó ember be kell, hogy lássa e paragrafusoknak a mai időben való tarthatatlanságát. Az állam önzése sem mehet a végtelenségig és a társadalomnak be kell látnia, hogy a probléma új megoldásra vár. A mindennapi életnek jobb megértését kell új paragrafusokba önteni, hogy az amugy is agyonküzködött emberek szenvedései enyhüljenek s a sok nyomor és gond megszüntetéséhez közelebb jussunk.

KÖNYVISMERTETÉS

»UJ EURÓPA«

Magyarországi tt-eink irányításával és támogatásával Uj Európa címmel még ez év folyamán folyóirat indul, melynek célját és rendeltetését az alábbi felhívás körvonalazza. A folyóirat profánok számára készül, a szakszavak kivételével. Munkatársai közé a mi jánosrendi Szövetségünkben is szívesen soroznának tt-eket. Románia területéről előfizetéseket szívesen közvetít a Testvériség kiadóhivatala.

Két hang hallatszik ki ma az „európai koncert“ zürzavarából, két fülsértően disszonáns hang: a reakció hangja az egyik, a forradalomé a másik. Tömegek harsogtatják mind a kettőt. Oly hangosan, mintha a hangverseny csakugyan verseny volna, birkózás, amelyben egyik félnek le kell győznie, földre tpernie, hatalma alá hajtania a másikat. Még nem lehet tudni, melyik lesz a győztes, de a legyőzött már van: a harmadik szólam, a léleknek, az ideálnak, az egyén magasabbrendű szellemi és erkölcsi szükségleteinek halk és mindinkább elhaló szólama. Megszólal még néha, de oly félnken, annyi szordinóval, hogy saját szavát sem hallja ki a zsvajból; még kevésbbé sejtji, hogy hol merre van még valaki a ropant kórusban, aki ugyanezt a szólamot éneklji.

Pedig ez a szólam is *mindenkihez akarna szólni*. Nem volna létjogosultsága, ha csak a maga mulatságára zümmögne. Aki a maga lelkében hisz, az minden ember lelkében hisz. Aki szellemi és erkölcsi ideálokat lát maga előtt, az az egész emberiséget közelebb szeretné vinni ezekhez az ideálokhöz. *A tömeget nem téveszti össze az emberiséggel*. A tömeg nem hallgat rá, de ő tovább énekel az emberiségnek s bizik abban, hogy hangjának egyetlen rezdülése sem veszhet el nyomtalanul, eredménytelenül.

Ennek a halk csöndes szólamnak énekeseit akarjuk az „Uj Európa“ hasábjaiban összegyűjteni. Hallják meg saját hangjukat, hallják meg egymás hangját. Merítsenek erőt abból a tudatból, hogy nincsenek egyedül: vannak társaik s talán vannak hallgatóik is, akik kihallják hangjukat a nagy diszharmóniából. Tartani kell ezt a hangot — halkán, szeliden, de företlenül. A nagy birkózásban, igaz nem mi leszünk a győztesek. De a harc végén amikor a két birkózó — győztes és legyőzött — kifáradtan egymásra rogy, az irtózatos, üres csendben meg kell szólalnia ennek a hangnak. Hirdetnie kell azt, amiről a birkózók megfélemedtek, hogy *van lélek, vannak ideálok, vannak a fizikai jólétnél s a hatalomnál magasabbrendű szükségletek is, s ezek nélkül az ember meg nem élhet a legjobban megszervezett államban sem. Van valami a tömegek politikai vagy szociális összetartozásán felül is: ezt a valamit ugy hívják, hogy emberi szolidaritás*.

Azok akik így gondolkoztak, sohasem uralkodtak ezen a világon és sohasem is fognak uralkodni. Politikai hatalomra, vezérszerepre sohasem törtek, hiába is törtek volna. *De mindig voltak ilyen emberek és mindig lesznek. Mindig szükség volt és szükség lesz rájuk. Kell, hogy szétszórtságukban egymásra találjanak*.

Ezt akarjuk. Nem is gondolunk most uj hivek szerzésére. Megelégszünk azzal, ha egymásra találunk egy városban, egy országban szétszórta s ország ha-

tárainkon túlkerült magyar testvérlelkek. El akarjuk juttatni egymáshoz a hangunkat. Bátorításul a külföldi rokonlelkek hangját is. Van egy magasabb régió, ahol ezek a hangok találkozhatnak — *messze a politikai és szociális dulakodások fölött.*

Ismerni akarjuk egymás lelkét, egymás problémáit. Tisztázni önmagunkban és egymásban a kor legégetőbb kérdéseit, hiszen talán valamennyiben új állásfoglalásra van szükség az utolsó évtizedek tapasztalatai alapján. *Tanulni akarunk egymástól: öregek a fiataloktól, fiatalok az öregektől.* Ujra föl akarjuk fedezni az embert ebben az embertelen korban, amely negyvenesztendős korukig nem akarja beengedni a fiatalokat az élet kapuján, aztán meg ki akarja tuszkolni őket, mint öregeket. Mi hisszük és valljuk azt az elemi igazságot, hogy az *élet joga az anya méhétől a föld méhéig tart mindenki számára.* De az élet joga a mi szemünkben nemcsak a *kenyérhez*, hanem a *lelki szabadsághoz* való jogot is jeleníti. Ezért foglalkozunk a magunk politika fölött álló módján a gyermekneveléstől a gondolatszabadság kérdéséig, a közgazdaság nagy problémáitól a művészeti problémáig mindazzal, amire nézve ma egy gondolkozó embernek állást kell foglalnia.

Rövid néhány szóban tehát ez a célunk:

Közös hajlékot teremteni a szétszórt, egymást sem ismerő, idealisztikus gondolkodású kisebbségnek.

Közös idealisztikus világnézetünk alapján tájékozódni s egymásnak iránymutatást adni a mai élet problémáiban.

Ébrentartani, megőrizni ennek a világnézetnek vékonyka lángját, átadni őrizetre az utánunk következő nemzedéknek, — hogy fellobban hasson ismét, ha majd a most tomboló harcokban kifáradt emberiség észreveszi, hogy nem élhet meg lélek nélkül.

Ehhez a munkához kérjük velünk érző és hozzánk hasonlóan gondolkozó, ismert és ismeretlen barátaink segítségét.

*

Az UJ EURÓPA megjelenik évenként 8—10 füzetben. Előfizetési ára egész évre 5.—P. Felcélós szerkesztő: *BENEDEK MARCELL.* A szerkesztőség tagjai és munkatársai között vannak: Balassa József, Becke Manó, Décsi Imre, Dénes Lajos, Erdős Lajos, Gerő Odön, Móra Ferenc, Rubin László, Supka Géza, Turóczi-Trostler József, Vágó József, Varsányi Géza, Vészi József, Zsolt Béla.

A Szekesség Kékkönyve

A bécsi Saturn könyvkiadó vállalat érdekes könyvet adott ki dr. *Reichl Kurt* szerkesztésében a „Világsszekesség 1933-as kékkönyve“ címen. A könyv önmagában is önálló mű, de egyszersmind egy évenként megjelenő almanach-sorozat első kötetének van szánva. A kötet 24 cikket foglal magában, amelyek egyenként a világ szekességének legaktuálisabb kérdéseit ismertetik és tárgyalják. Ezek közül főbb cikk a német szekesség helyzetével foglalkozik. A legérdekesebb az, amely Hitlerék és a szekesség viszonyát tárgyalja. A szekesség mint a demokrácia, a gondolati és lelkiismereti szabadság eszméinek képviselője, természetesen minden diktatúrán alapuló rendszernek utjában áll. A bolsevizmus éppen úgy, mint a fasizmus elve esküdt ellenségei a szekességnek. Ezért nem dolgoznak az olaszországi páholyok és ezért dolgozhatnak csak baráti körök formájában a magyarországi páholyok is. A szekesség csak ott tudja nemes működését kifejteni, ahol demok-

rácia van, ahol a klasszikus polgári jogokat fiszteletben tartják és ahol az emberek egymás véleményével szemben türelmességet tanusítanak.

Reich dr. Kékkönyvéből — amely még Hitlerék uralomrajutása előtt jelent meg — azt a szomorú következtetést vonhatjuk le, hogy a németországi páholyok munkája is halálra van ítélve. A könyv bő kivonatban közli azokat a hivatalos nyilatkozatokat és közleményeket, amelyek a német nemzeti szocialista párt álláspontját szögezik le a szkveséggel szemben. Lényegük rövid, de érthető: „Ha a nemzeti szocialista párt uralomra jut, akkor nem létezik majd több páholy“.

Megint egy nagy ország számos páholya és sok ezernyi tvére lesz téilenségre kárhóztatva. Kiesik kezükből a szerszám és nem építhetik tovább a tvériszeret, emberbaráti érzés és a minden megértés szkvesdiplomát. A kékkönyv adataiból sajnos arra is lehet következtetni, hogy németországi tvéreink személyükben is még nagyobb martíriumnak nézhetnek elébe, mint amilyen számos olasz tv. sorsa volt.

A Kékkönyv figyelmesen beszámol a szkvesellenes uszításokról is, amelyek legfőbb eszközei ma is azok a képtelen rémmesék, amelyeket az uszítók a profán világ elrettentésére, a szkveségről terjesztenek. Különösen nagy dicsérettel és részletességgel emlékszik meg a könyv Gruber Hermann német jezsuita páteréről, a német katolicizmus szkves ellenes akciójának vezetőjéről, akiről megállapítja, hogy tisztá elvi eszközökkel, nem pedig rágalmozó rémmesékekkel küzd ellenünk, tehát nemes ellenfél.

Az olvasó részletes ismertetését találhatja a különböző nagypáholyok, nemzeti szövetségek és szervezetek működésének is és számos tarka hírt, adatot, amelyek érdekesen illusztrálják a világ szkveségének helyzetét. Megemlítjük Lang Ossian newyorki nagym. tv. statisztikáját, amely szerint az összes nagypáholyoknak összesen 4 millió 420 ezer taguk volt, ezek közül az európai kontinensen és a közkeleten 200 ezer, Angliában, a szkveség anyaországában és Írországban 479 ezer, az Egyesült Államokban 3 millió 258,573, Kanadában 208 ezer, Latin-Amerikában 45 ezer és Ausztráliában 200 ezer.

Az Unió munkája. Hosszabb kényszerű szünetelés után f. évi február hó 27-én, hétfőn tartott ismét rendes munkát az Unió, melyen a Szövetség körtáblája értelmében ismertették és letárgyalták az új alkotmányszöveget a M. L. N. R. nagygyűlése illetve szövetségtanácsi ülése által elfogadott módosításokat. M. S. íb. fóm. í. ismertette a páholyunka szünetelésére indító helyi eseményeket és a szünetelés tartama alatt a M. L. N. R. nagygyűlésének és szövetségtanácsi üléseinek lefolyását. A páholy úgy határozott, hogy a másfélhónapos szünetelés alatti kényszerű mulasztásokat hetenként tartandó munkák rendjén igyekszik behozni s hetenként esetről esetre megállapítandó más és más napon fog munkát tartani, míg ennek szüksége fennáll. Titkári jelentést az új alkotmány értelmében csak az

ujonnan megállapított munkaév befejeztével készített a p és ezt követően ejti meg a fiszttujítást, az új alkotmányban előirt időpontban. Március hó 7-én megható gyász munkára gyűltek össze a tt, hogy hat érdemekben gazdag, ör. kel.-be költözött íf emlékének áldozzanak. Puskás Béla, Raátz Árpád, Szele Endre, Biró Géza dr., Gerstenbrein Tamás és Hantos Gyula íf emlékezetét hat kijelölt í ujitotta fel. Kalapácsvezető Cs. S. h. fóm. í megindultan emlékezett meg a közel napokban ör. kel.-be költözött Wetteinstein Née dr. íről is, aki az Unió által alapított dési Rákóczi-Kör tagja volt, az Unióban látta meg a világhósságot és régebbi években a p munkáinak buzgó látogatója volt. A szkség és a társadalom nemes szívü emberbarátot és kiváló orvost vesztett benne.

BELFÖLDI SZABADKÖMÜVESSÉG

A páholyközi értekezlet ügye. A legutóbb Marosvásárhely kel. : -én megtartott páholyközi értekezlet úgy határozott, hogy a sorrendben negyedik páholyközi értekezlet Aradon üljön össze, ezév január-február havában. Az aradi Concordia azonban az elmúlt hó folyamán annak a kívánságának adott kifejezést, hogy a legközelebbi értekezlet színhelye Nagyvárad legyen s ehhez a Pax és Bihar pp is csatlakoztak azzal a közös óhajjal, hogy így az értekezlet egybekapcsolható lesz a Bihar p. nagyérdemű főmesterének megünneplésével, születése hetvenedik évfordulója alkalmából. Ezzel az értekezlet március havára tolódottna, de ugyanerre a hónapra volt tervezve a Jánosrendi Szövetség brassói nagygyűlése is. Az Unio p. erre körtáblában azzal a javaslattal lépett a Szövetség elnöksége és a tt pp elé, hogy a páholyközi értekezlet március második felében, a nagygyűlés április hó második felében tartassék meg, előbbi Nagyváradon, utóbbi Brassóban. Az indítványra a tt pp egyértelmű csatlakozása volt a válasz, az egy Bihar p. kivételével, ahonnan gazdasági okokra hivatkozással az az indítvány érkezett be, hogy az értekezlet és a nagygyűlés egymást követően Brassóban rendeztessék meg, lehetőleg április második felében, hogy mindkét összejövetel kellőképen előkészíthető legyen. A páholyközi értekezlet idejének és helyének végleges megállapításában döntés lapunk zártáig nem történt. A nagygyűlést illetőleg a Szövetség elnöksége tudomásul vette a pp egyöntetű kívánságát, hogy ez április havára halasztassék és annak időpontját közelebről tudatni fogja.

A páholyközi értekezlet tárgysorozatára és az előadók kijelölésére vonatkozólag körkérdest intéztünk a tt pp-hoz. Érdemleges válasz mindeddig csak a Bihar p-től érkezett be, melynek átgondolt és logikus gondolatmenete érdemesnek látszik

arra, hogy az egyes pp bizottságaiban a vélemények kialakulásához vezérfonalul szolgáljon. Ezért a Bihar javaslatait szükségesnek látjuk itt szöszierint közölni. A páholyközi értekezlet helyéről és pontos idejéről pedig körtáblában idejében fogjuk a tt pp-kat értesíteni.

A „BIHAR“ páholy javaslatai a legközelebb tartandó páholyközi értekezlet tárgysorozatára kitűzendő kérdések tárgyában.

A nagyváradai előértekezleten, a kolozsvári, brassói és marosvásárhelyi páholyközi értekezleten tárgyalt kérdések, kevés kivétellel ugyanazok voltak. Az értekezletek lefolyásáról szóló jelentésekből megállapítható, hogy a beható megbeszélés és megvitatás sem eredményezte a kérdésekben az egységes megállapodást, még kevésbé járt valamely pozitív eredménnyel. Ez azonban természetes. Gyors eredményekre a szabadkőművesség nem számíthat. Munkája inkább a lassu előkészítés, a talaj előkészítés munkája. Ezért az eddigi eredménytelenség nem jogosít fel arra, hogy az. előbbi értekezletek eredménytelenségéről, a végzett munka sikerességéről beszéljünk, mert ezek dacára remélhető, hogy a felvetett gondolatok, a tett javaslatok előbb-utóbb tetet fognak öltetni és eredményeket fognak elérni.

Ez elgondolásból azt a meggyőződést is meríthetjük, hogy nem volna hasznos és célhozvezető, ha a már tárgyalt kérdések mellé ezuttal újabb kérdéseknek, újabb programpontoknak a tartandó páholyközi értekezlet tárgysorozatába való felvételét javasolnók, mert ezzel beleesnének a régi hibába, hogy páholyaink munkájában egyik öillet, egyik programpont követné a másikat és a sokatmarkolás mellett lehetetlenné vált valamely gyakorlati eredmény kialakulása.

Páholyunk ezért azt javasolja, hogy a

legközelebb tartandó páholyközi értekezlet tárgysorozatába a már ismételtlen szóváltott kérdések vételessen fel további megbeszélésre, azt remélve, hogy egyiket-másikat közelebb fog lehetni vinni a megvalósuláshoz.

1. Foglalkozzék a páholyközi értekezlet annak a kérdésnek megbeszélésével, hogy *mit lehetne tenni a Romániában együttélő nemzetiségek békés együttélésének előmozdítására*, hogy egy más nép sajátosságainak és kulturájának megismerésével és kölcsönös megbecsülésével, a közérjük válaszfalakat emelő bizalmatlanság eloszlatásával, együtt, vállvetve dolgozhasunk az ország javára.

2. Foglalkozzék az értekezlet ez alkalommal is a *jövő nemzedék, az ifjuság kérdéseivel*, beleértve a főiskolai ifjuságot és a falvak ifjuságát illető kérdéseket.

Részletkérdések: az ifjuságnak szabadkőművesi szempontból való befolyása. Minél több tanítónak és tanárnak a testvéri láncba való bekapcsolása. Minél több tanítónak és tanárnak a temesvári láncba való bekapcsolása. A tanítóképzés színvonalának emelése. A tanítók továbbképzésére a páholyok költségén megfelelő könyveknek és folyóiratoknak juttatása ajándékképpen a tanügy munkásai részére. Egy modern nevelési és oktatási program kidolgozása és a hivatalos tanügyi hatóságokkal tudomásul vétetése. Felveendő fiatal testvérek útján a főiskolai ifjuságnak a mi szellemünkben működő egyesületekbe tömörítése. A külföldön tanuló ifjuságnak közbenjárásunkkal szabadkőművesi mentorok vezetése alá juttatása. A főiskolai ifjuság részére testvérek által vezetett internátusok létesítése. Az ipari, kereskedelmi és gazdasági munka szolgálatában álló ifjuság befolyásolása. Az ifjuságra hatni a cserkész intézmény és a sportegyletek útján. Pályaválasztási és szülői tanácsadók létesítése. A falvakba vándortanítók és gazdasági oktatók kiküldése.

3. Mit tehetnének a páholyok a rendelkezésükre álló és megengedett eszköz-

zökkel a mindjobban elhatalmasodó és mind szélesebb körben elterjedő ellenséges érzület leküzdésére, a *béke eszméjének, a pacifista meggyőződés elterjesztésére, a béke eszméjének minél szélesebb körben állandóan napirenden tartására.*

Részletkérdések: Közremunkálkodni azon, hogy az erdélyi román, magyar és német sajtó lehetőség szerint megnyeressék az ez irányban szükséges felvilágosító munkára. A béke programját szolgáló sajtóközlemények minél nagyobb számban való elhelyezése. Olcsó, széles körben elterjesztendő röpiratok kiadása. Pacifista szellemben tartott nyilvános előadások, ily előadásoknak a szabad lyceumok programjába való felvétele stb.

4. Tudva azt, hogy szabadkőműveségünk céljait ez idő szerint csak kilenc páholy szolgálja, legfeljebb ötszáz szabadkőművessel, mit lehetne tenni a nagyobb számú *alvó páholy felélesztésére, új páholyok alapítására, a páholytagok szaporítására, főképp a fiatalabb nemzedéknek a páholyokba való bevonására*, szem előtt tartván azt is, hogy a tulnyomó részben u. n. lateinereket magukban foglaló páholyok összetétele megváltozzék az ipar, kereskedelem és a gazdasági élet elemeinek bevonásával.

5. Mely utakon és módon lehetne eszmünket a profán körökben terjeszteni, s evvel befolyást nyerni a társadalmi, a közélet alakulására, ennek leghathatósabb eszköze a sajtó útján, akár *önálló lap alapítása, akár más sajtótermékek útján, más lapok igénybevételeivel, vagy olcsó röpiratok igénybevételeivel* vissza nem riasztva a főrekvéseink eddigi sikertelenségétől. A *szabadkőműves szellemben irányított sajtó* lehetne eszméink terjesztésének legfontosabb eszköze, ezért az eddigi kudarc, s a megoldás rendkívüli nehézségei dacára sem kerülhet le ez a terv a napirendről.

Nem kevésbé szolgálja ugyanezt a célt nyilvános profán köröknek szánt előadások tartása, előadókul a *testvérpáho-*

lyok előadóit is kölcsönösen megnyerve, szabadlyceumok megszervezése stb.

Dr. Frankl Ignác tv.: a „Pax“ p. tagja, f. évi február hó 23-án, Budapes-
ten, a Szent János szanatóriumban, élete
69-ik évében, az ö. k. k. — Dr.
F. J. tv. a bécsi egyetemen szerezte or-
vosi oklevelét, azután Kakován (Krássó
megyében) telepedett le, honnan néhány
évi gyakorlat után Resicára költözött, hol
több mint 30 éven át, mint a „Társláda“,
a Betegsegélyző pénztár és a város fő-
orvosa, valamint vasuti pályatorvos minő-
ségben fejtett ki áldásos működést. Hiva-
tásánál fogva a legszegényebb munkás-
osztállyal volt állandó érintkezésben és
mindenkor arra törekedett, hogy a nyo-
morúságos életkörülmények közt tengődő
embertársainkon segítsen. 1909. évi okt.
hó másodikán Versec kel.-én, az ottani
„Aurora“ □-ban látta meg a teljes vilá-
gosságot; 1924-ben nyugalomba vonul-
ván Temesvár kel.-ére tette át lakhelyét,
hol a kőmivesi munka újra-felvételeinek
volt lelkes előharcosa és a munkák meg-
indulásakor a „Pax“ □-ba való befoga-
dása után, főleg a caritatív munkáknak
fáradhatatlan előkészítője és végrehajtója-
ként szerzett érdemeket. F. évi március
hó 1-én, a resicai rom. kath. temetőben
levő családi sírboltba helyezték örök nyu-
galomra, a város, a környék, barátainak
és tv.-einek igen nagy részvéte mellett.
Koporsójára „Pax tibi“ feliratu kék szal-
laggal díszített babérkoszorút helyeztünk.
Requiescat in pace.

Dr. Wettenstein Noé nyugalmazott
járás- és törvényszéki orvos, a dési orvos-
egyesület elnöke, az „Unio“ páholy egyik
legrégibb tagja ör. kel.-be költözött. Az
utóbbi években a távolság miatt munká-
inkon már ritkán vett részt, de annál buz-
góbb tagja volt a Dész keletén újabban
működő szkv. körnek. Igaz jó ember és
jó orvos volt és Dész város minden szo-
ciális és jótékony megmozdulásának lelkes
harcosa. Élte végéig szeretettel ragaszkó-

dott szövetségünkhöz, mely benne igaz,
meggyőződéses munkását gyászolja.

A „Pax“ □. f. évi január hó 9-én
tartott I. f. munkáján, a múlt évi zár-
számadást is f. évi január—szeptembe
30 időre terjedő költségvetést tárgyalta és
Dr. Pap Illés tv.-t 25 évi szk. jubileuma
alkalmából, az ezüst sávval díszített □
jelvényvel felruházta. Főm. tv. méltatta
e kiváló tv. szk. érdemeit, mire ünne-
pelt tv. magas színvonalu beszéddel vá-
laszolt. Jan. 23-iki munkánkon Lukács
Iván tv. „Szózat a kétkedőkhöz“ ci-
men tartott költői szépségekkel teljes ok-
tató munkát, tartalmas vitára adva alkal-
mat. — Február 6-iki munkánkon 4 ke-
reső fölött golyóztunk. — E munkán
először jelent meg közöttünk, hosszú be-
tegsége után Dr. Rosenthal Mór tv.; a
Jánosrendi Szövetség tanács egyik alel-
nöke, aki a főm. tv. üdvözlő szavai
nyomán meleg Cünneplésben részesült,
amit ő a körkérdésben, szk. vallomásnak
beillő beszéddel köszönt meg. — Febr.
13-iki munkánkon Sneik Aleodor tv. a
fárgu-muresi „Renașterea“ □ tagja, mint
vendég „a nők gazdasági helyzetéről“
értekezett igen nagy tetszés mellett. —
S. A. tv. a temesvári siketnéma intézet
tanára és páholyunk szorgalmas látogatója.
— Febr. 25-én d. u. 6 óraker román
nyelvű avatómunkát tartottunk, melyen
Dr. Milețici Alexandru tv.-t, ezt köve-
tőleg 8 óraker magyarnyelvű avató mun-
kán 3 keresőt vettünk föl láncunkba. —
mindakét munkán a Concordia □ főmes-
tere, S. V. és Dr. R. M. h. főm. és
még 7 tagja örvendeztetett meg bennün-
ket látogatásával. — Az avató munkákon
80, az ezt követő diszvakoláson 70 tv. vett
részt.

HIREK A NAGYVILÁGBÓL

Magyarország.

A budapesti K. K. baráti kör. febr. 4-én rendkívül látogatott nővér-estét tartott, melynek során V. G. t. szép hangverseny keretében értékes előadást tartott. Az angol settlement mozgalmak ismeretése után a budapesti Népház működéséről tájékoztatta a hallgatóságot. Előadta, hogy ezt az intézményt a háboru előtti években az akkor polgármesteri méltóságot betöltött B. I. t. alapította és állította a nevelő és karitatív munka szolgálatába. Vázolta azt az odaadó munkát, melyet az intézmény felvirágoztatásában résztvevő testvérek és nővérek kifejtettek, akik a körjük sereglett és utmutatásra, támogatásra szorulóknak tanítói, vezetői és minden bajukban támogatói voltak. Fölhívta hallgatói figyelmét arra, hogy aki a gondolat szolgálatában dolgozni akar, az a mai mostoha viszonyok között is megtalálhatja a képességeinek és hajlamainak megfelelő munkateret. Különösen a nők bekapcsolódását tartja kívánatosnak, akik egy-egy körben még ma is áldásos és hasznos munkát fejthetnek ki. Az előadást követő vacsorán K. G.-né nővér szólalt fel, aki hosszú évek óta mint pártfogónő működik és lelkes szavakkal ismertette azt a munkát, melyet e minőségében rászoruló embertársai érdekében végez. Dr. B. L. a mai tévelygő ifjuság nevelésének, irányításának szükségességét hangsúlyozta. A felszólalások után E. M. t. a baráti kör vezetőjének indítványára a jelenlévők elhatározták, hogy a női munka megszervezésére bizottságot alakítanak, melynek vezetésére dr. G. S.-t kérték fel. Dr. G. S., a női mozgalom régi harcosa lelkes szavakkal vállalta el a megbízást.

A Galilei baráti kör megemlékezett a nagy tudós, Galileo Galilei 300 éves jubileumáról. Z. Zs. bevezető szavai után F. J. méltatta Galilei működésének korszakos jelentőségét. A vallás és természettudományi világszemléletek harca —

mondotta — mely 2000 éves nyugalom után 1450 körül ujul ki, 1600-ban Giordano Bruno vértanuhalálával tragikus fordulatot vesz. A harc központjába ez idő után Galilei kerül. Páduában született s előbb a velencei, majd a florenzi köztársaság szolgálatában fejti ki tudományos és tanító működését. Kopernicus világszemlélete volt reá a legnagyobb hatással, ezen világgép tudományos megalapítását tekintette főfeladatának. Noha élete főműve a „Dialogo“ előzetes engedéllyel jelent meg, perbe fogják és az ítélet következtében élete hátralevő részét számkivetésben tölti. Az „e pur si muove“ jelenete valószínűleg nem történt meg, de jól jellemzi a kortársak vélekedését Galilei szelleméről. Galilei fizikai eredményeiben a modern fizika alapjait rakja le és a csillagászat terén működése nemcsak magára a csillagászat tudományára, hanem a természet-filozófiára nézve is korszakalkotó. Alig ismert tény, hogy a Dialogo-ban a relativitás-elmélet alapvelei határozott kifejezésre jutnak. Még ezen eredményeknél is fontosabb az új elv, melyet Galilei alkalmazott először: az előítéletmentes, kísérleteken, megfigyeléseken alapuló kutatás elve. Az emberiség ezen elv alapján érte el a XIX. és XX. század óriási exakt eredményeit és bármennyig haladjon is a téren át a csillagok felé az ősforrásnál, a kiindulópont felett, mindig Galilei szelleme fog lebegni.

Ausztria.

Ujabb támadások a szkség ellen. A linzi püspök, dr. Johannes Gföllner, pásztorlevelet bocsájtott ki, mely annál nagyobb feltűnést keltett, mert úgy a nácik, mint a zsidók ellen fordul. A szkség is megkapja a magáét. „A második alapigazságban“ azt mondja, hogy az elfajult zsidóság a világ szabadkőművességével együtt főképviselője a mammonisztikus kapitalizmusnak... Gföllner püspökkel ezért nem szállunk vitába. Azonban dr.

Schuschnigg igazságügyminiszternek a katolikus-politikai ifjak egyesületében tett kijelentését a leghatározottabban vissza kell utasítanunk. Az igazságügyminiszter a következőket mondta: „... a népellenes tehát kultúrromboló tendenciák, melyeket az internacionalis humanizmus és civilizáció zászlója alatt — amelyet a szkség hálózata font — mely alatt mindenféle csatorna folyik, melyek végül istentagadásban torkolnak“... Az igazságügyminiszter sokoldaluan képzett és olvasott tisztviselő, akinek nem volna szabad azon források mellett sem elhaladni, amelyekből más véleményít meríthetett volna a szkségről. A mi világnézetünkkel szemben bármennyire elutasító álláspontot foglal is el, ez nem jogosítja fel arra, hogy népellenes és kultúrromboló tendenciákat tulajdonítson a szkségnek. (Wnr. Fmr. Ztg.)

Németország.

Frankfurtban január 22-én nagyszámú t. jelenlétében világosítottá meg Muffelt. a Symbolische Grossloge von Deutschland Nm.-e az új „Spinoza“ p.-t, melynek főmestere a Liga kongresszusokról jól ismert frankfurti lapszerkesztő Ernst Klein lett. Különös ünneplés tárgya volt a Grand Orient de France hivatalosan először megjelenő küldöttsége, élén prof. Loewé t.-el, a Conseil fédéral tagjával. Megjelent még Uhlmann t. is Baselből, a Liga elnöke és Selter t. Solingenből. Együttal két új keresőt is avattak fel. Az új fóm. üdvözlő beszédében többek között a következőket mondta: Különböző rendszerű német pp.-ből jöttek a Spinoza p. alapítói, akik ott régebben lángoló lelkesedést tapasztaltak és mindent, amivel a szabad ember bír a kir. művészetnek adtak, későbbi időkben azonban sulyosan reánk nehezede csalódásokat éltünk át, ezért távolodtunk el onnan, hogy teremtsünk magunknak olyan otthonot, melyben a „Régi kötelességek“ szerint dolgozhatunk. (Wnr. Fmr. Ztg.)

Kuba.

A kubai Np. az összes a világban

elszört szkssekhez spanyol és angol nyelven felhívást intézett, mely a következőket tartalmazza:

A szkség eredetileg célul tűzte ki az emberiség felszabadítását a politikai és személyes rabszolgaság alól. Ezt a magas ideált sikerült is nagyobb részben elérni. Szerencsétlenségére azonban az emberiség ezalatt egy másfajta rabszolgaságba került, a gazdaságiba. A Np. a védővámokban és az országoknak autarkiaira célzó törekvéseiben látja e gazdasági rabszolgaság okát és ezért fordul az összes szks testületekhez és ezek útján az összes szkssekhez, hogy kiki a maga országában indítson mozgalmat a célból, hogy a kormányok a nemzetek kereskedelmi árucseréjében több szabadságot, sőt lehetőleg teljes szabadságot engedélyezzenek. A most fennálló gazdasági egyenlőtlenség szegénytelen állapota egész nemzeteket kényszerít éhezésre. Politikai, személyes és gazdasági rabszolgaság eltűnésével az emberiség természetesen együtt fog működni, testvéri szeretetet gyakorolni és így minden szkség egyik legfőbb ideálját megvalósítani.

Anglia.

Brájjer Lajos t. írja a „3 Ringe“ februári számában: A szkség tagjai a modern szkség több, mint 200 éves fennállása alatt a nagy történelmi időkben erejüknek teljes latbavetésével küzdöttek a szabadság és egyenlőségért, mint ezt az amerikai szabadságharc és a francia forradalom oly fényesen bizonyította. A szkség internacionális erejét ki nem használni eddig is mulasztás volt. Ezt jóvá kell tenni. Az angol szks. sajtótól indult ki a kezdeményezés, hogy milyen módon volna létesíthető az egész világ köműveleinek összejövele. Azt javasolják, hogy az angol Np. kezdeményezzen egy ilyen nagy összejövetelt és pedig először Lon-

donban, míg a következők a világ főbb nagyvárosaiban tartanának meg. Az angol lapok számítása szerint ez alkalommal legalább 500 szksnek kellene összegyűlnie. Ma még korai volna ítéletet mondani az angol tervről, hogy ez mennyire valósítható meg. De már maga az a tény, hogy valamelyik Np. fáradságot vesz keresni az utakat, melyeken a nemzetek megértéséhez lehet eljutni, hacsak egy lépést is tesz a világot szaggató, nehéz konfliktusok elhárítására, a belső nyugtalanságok lecsillapítására, melyek egyes országokban már csaknem polgárháborukig fokozódtak és irtózas gazdasági válságok enyhítésére, már ez maga is szks cselekedet. Az angol szkség nagyfontosságú célkitűzése megérdemli az egész világ figyelmét.

Belgium.

A Grand Orient de Belgique fenállásának 100 éves fordulóját ünnepli ez év május hó 6. és 7.-én. Ez ünnepélyen számos baráti főhatóság részvételére számíthatnak. — Az A. M. I. végrehajtó bizottsága is akkor fog ülésezni Brüsszelben és egyuttal részt venni a jubileumon. (Bulletin.)

Magnette t. a belga Nagy Oriens tb. Nm.-e lemondott a szenátus elnökségéről és az új választásokon sem vállalt jelöltséget. Főlegesen kiemelni az ő kiváló munkásságát úgy a belga, mint az internacionális szkség terén. (Bulletin.)

Bulgária

Az A. M. I. stambuli konventjéről jövet Maréchal Nm. t. és de Viet főtitkár Sofiában a bolgár Np.-t látogatták meg. Már a határon fogadta őket a Np. küldöttsége, míg Sofiában a szövetségtanács tagjai teljes számban. A négy napig tartó látogatás alatt ünnepi munkát tartottak Midileff Nm. t. vezetése mellett, melyen Maréchal t. előadást tartott a francia Np. és Nagy Oriens tevékenységéről. A munkát igen emelkedett hangú vakolás követte.

Ugyanazon napon Boris cár kihallgatáson fogadta Maréchal és Viet tt.-et. (Bulletin.)

Spanyolország

Spanyolországban svájci tt. „Helvetia” névvel új páholyt alapítottak a Grand Orient Espagnol védnöksége alatt. Főmestere A. Gonzenbach t. A munkákat spanyol, német és francia nyelven tartják. (Bulletin.)

„Origines de la Revolution espagnole” cím alatt prof. Juan Tusqueis-től könyv jelent meg, melyben a szkséget teszi felelőssé a monarchia felbomlásáért. „A revolucionárius propagandáért milliókat áldoztak. Honnan jött a pénz? Kétségtelenül Oroszországból, az amerikai zsidókon keresztül jutott a páholyokba, melyek szétosztották”. Tehát ismét ez a régi gonosz hazugság! (Wnr. Frmr. Ztg.)

Hollandia.

Bossumban a holland szkség vakok részére intézetet létesített, melyet a királyi pár jelenlétében avattak fel. A végrehajtó bizottságnak 6 tagja van, ebből legalább 3-nak szksnek kell lennie. (Buletin)

Argentina.

Argentina köztársaság Np.-a a kormánytól tiltakozását fejezte ki az új püspökök felállítása ellen, melyeket a Vatikánnal való megegyezés alapján, a nép kívánsága ellenére, akarnak létesíteni, dacára a nagy gazdasági krízisnek. Felhívja a tt.-et, hogy támogassák az állam és egyház szétválására megindult mozgalmat.

Palesztina.

A múlt évben alakult palesztinai Nagypáholy Nagymestere Choukry Khoury t. az ő. kel.-be költözött. Utódja Gorodisky t. lett. (Bulletin.)

Új páholy. Január 3-án a Symbolische Grossloge von Deutschland egy új páholya „Ari” lett megvilágítva. Popper t. (Jeruzsálem) a Nm. különleges megbízása alapján végezte a megvilágítást. Főmestere lett dr. Buxbaum t. Érdekessége a p.-nak, hogy a Symb. Gr. Loge v. Deutschland ritusa szerint, de héber nyelven fog dol-

gozni. Ez az első héber nyelvű p.: a világon,
(Wnr. Frmr. Ztg.)

Egyesült-Államok.

A denveri [Colorado] „Square and Compass“ az amerikai Np.-ok jelentéseit közli, melyekből kitűnik, hogy a legtöbbjük az utóbbi években szks építkezésekre és jótékonsági intézményekre olyan nagy összegeket fordított, hogy a mai viszonyok mellett ezek fenntartása rájuk elviselhetetlen terheként nehezedik. Beszélnek arról, hogy a Washington Masonic Memorial-t bezárják és befejezését kedvezőbb időkre halasztják, hogy így legalább jóléti intézményeiket segíthessék.

Franklin Roosevelt a 12.-ik szks elnöke az Egyesült-Államoknak. 11 elődje a következő: Georg Washington, James Monroe, Andrew Jakson, James Polk, James Buchanan, Andrew Johnson, James A. Carfield, William Mc Kinley, Theodore Roosevelt, William H. Taft és Warren G. Harding. Woodrow Wilson elnök nem tartozott a szövetséghez.

(Bulletin.)

A New-Yorki Np. főtitkára az előbbi Nagymester Charles Johnson lett, aki a Nm.-i tisztet 1930/32-ben viselte.

Anglia.

Jótékonság 1932-ben. Dacára a néhez gazdasági viszonyoknak, az összeg, melyet az angol tt. jótékony célra fordítottak, igen nagy. Az épen most megjelent kimutatás szerint: a Board of Benevolence (jótékonsági hivatal) segélyre szoruló tt. és nővéreknek 42.240 fontot juttatott. A gyermekek és aggok otthonainak együttesen 384.453 fontot. Ehhez járulnak még az új londoni szks. kórház részére juttatott adományok, továbbá az egyes pp. segélyei.

(Wnr. Frmr. Ztg.)

A Logic Club Londonban, a rituáléban való elmélyedésre szolgáló vasárnapi intézmény, meghívta a La France Lodge-t

és Pilgerloge-t, két a saját anyanyelvükön dolgozó londoni p.-t, hogy a legközelebb saját rituáléjuk szerint tartsanak náluk munkát.
(Wr. Frmr. Ztg.)

Szks társasutazások. Tervbe van véve egy társasutazás a chicagói világkiállításra. Érdeklődők forduljanak a Wiener Freimaurer Zeitung szerkesztőségéhez. (Wien II. Böcklinstrasse 53. — A Hamburg-Délamerikai vonal március 30-tól április 20-ig terjedő időre rendez Egyiptomba igen olcsó kirándulást, melyen az Általános Szks Liga tagjai vesznek részt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Olvasóink figyelmébe. Dr. G. L. temesvári t pompásan áttekintő s nagy felkészültséggel felépített előadása „Az abortus kriminalitásáról“ közlésre régebben rendelkezésünkre állott, azonban jelentékeny terjedelme miatt egy rendes lapszámból más, aktuális közleményeket szorított volna ki. megosztani pedig a hatás egységének rovására ment volna. Most, hogy kettős számot adunk, örömmel ragadtuk meg a közlés alkalmát, bár a végkövetkeztetések szempontjából néhány kevésbé jelentős adatot így is el kellett hagynunk, hogy a szks és szociális szempontból egyaránt nagyfontosságú előadással megismertethessük a tt-eket. Ugy érezzük azonban, hogy dr. G. L. t előadásának teközlésével még nem tettünk meg mindent, amit ebben a kérdésben tennünk kellene. Szeretnők napirenden tartani a témát és több oldalról megvilágítva állandóan a szks érdeklődés előterében tartani. A külföld szks köreiben ez a kérdés állandó viták és megbeszélések tárgya. A Liga is folyó évre ezt a kérdést tűzte ki beható tanulmányozásra orvosi szakosztálya elé. Hozzászólásokat kérünk G. L. t előadásához más foglalkozási ágbeli tt részéről is, hogy tisztán álljanak előttünk azok a szks tennivalók, melyekkel a kérdést a megnyugtató megoldáshoz, hacsak egy lépéssel is, közelebb vihetnők.

A RIADÓHIVATAL ÜZENETE

E számunkhoz mellékeljük dr. Kurt Reichl Das Blaubuch der Weltfreimaurerei előfizetési felhívását.